

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA
REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE
MATICE

RODNA GRUDA izhaja
v Ljubljani, pošiljamo jo
v šestintrideset držav

6 • junij • 1965

1
Domači in tuji turisti radi obiskujejo naše gore,
ki so privlačne poleti in pozimi

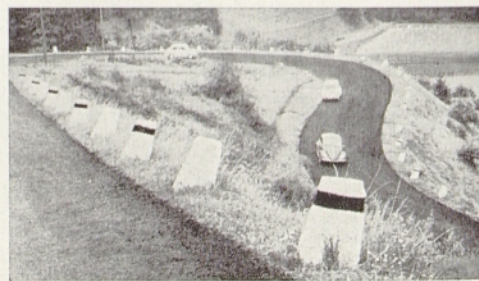
2
Dom v Kamniški Bistrici

1 | 2

RODNO GRUDO izdaja Slovenska izseljenska matica v Ljubljani. Izhaja dvanaajstkrat na leto. V poletnem času izideta dve številki skupno. Letna naročnina za prekomorske dežele je 4 dolarje. Poštšina plačana v gotovini. Ureja šestčlanski uredniški odbor. Glavna in odgovorna urednica

ZIMA VRSCAJ

Ured. INA SLOKAN. Oprema: Spela Kalin, Sašo Mächtig, Peter Skalar. Uredništvo in uprava: RODNA GRUDA, Ljubljana, Cankarjeva 1/II. Nenaročnih rokopisov in slik ne vračamo. Čekovni rač. pri NB 600-12-61806-250-45. Tisk tiskarne »Toneta Tomšiča« v Ljubljani.

RODNA GRUDA

ILUSTRIRANA REVIJA
SLOVENSKE
IZSELJENSKE MATICE

Junij

12. leto

št. 6

Vsebina

Jože Vetrovec: Kaj mi nuca planinca?
Turizem na pragu nove sezone
Feri Žerdin: Koča za pet tisočakov
Naša letošnja majska praznovanja
St. Lenardič: Prijateljsko sodelovanje

Po domači deželi

Iz tajništva Slovenske izseljenske matice
Igor Prešern: Šola sodobnih gospodinj
Stane Stražar: Podzemeljska jama
pri Domžalah

Kulturni zapiski

Jana Milčinski: Špela Rozin, naša mlada
filmska zvezda
Kajetan Kovič: Marta
Ivane Minatti: S poti
Bojan Pisk: Nocoj je pomlad
Zdravko Omerza: Odkritje zagrebškega
znanstvenika
Muzej Louisa Adamiča
J. M. Nujno delo ga je poklicalo

Otroci berite

France Bevk: Učiteljica Breda
Jana Milčinski: Maja in očka
France Kosmač: Rosa

Naši ljudje po svetu

S. H. Francosko jugoslovanski praznik
v Sallauminesu
Anton Kukovica: Naši izseljenci
v Franciji za rodno deželo

Naši pomenki

Vprašanja in odgovori

Fran Levstik: Martin Krpan
Slovenščina za vas. Jezikovne vaje

Slika na naslovni strani: Žičnica
na Veliko planino
barvni fotoposnetek: V. Šoštarič

V DOMOVINO
ALI
V INOZEMSTVO
POTUJTE
Z LETALI

JAT

JAT
LJUBLJANA
Miklošičeva 34

telefon 31 58 85

PROSIMO VSE NAROČNIKE
RODNE GRUDE
IN SLOVENSKEGA
IZSELJENSKEGA KOLEDARJA
V INOZEMSTVU
DA NAKAZUJEJO NAROČNINO

NA NASLOV:

Slovenska izseljenska matica,
Ljubljana, Cankarjeva 1/II — na devizni račun
pri Narodni banki

številka 600-12-61806-250-45

»Kaj mi nuca planincea . . . ?«

»Kaj mi nuca planincea, če ne morem do nje . . .«, poje ena izmed slovenskih ljudskih pesmi. Takole pa je bilo včasih, ko je bilo treba gristi kolena, če se je hotelo priti na kak višji hrib. Zadnja leta pa bi lahko začeli prepevati, kako se je prijetno na planinco peljati v gondolici . . .

V Sloveniji je že precej žičnic, tudi v drugih republikah so vsak dan številnejše. O vseh naenkrat ne

moremo pisati, pa naj malo več povemo o žičnici na Veliko planino, ki privablja vsak dan več smučarjev na svoja zasnežena pobočja in turistov v opremljene planinske kočice.

Lani so prvokrat stekle gondole na Veliko planino. Namesto nekdanje 3-urne hoje je sedaj dovolj 4,5 minut udobne vožnje. Žičnica dela poleti in pozimi. In vedno je veliko turistov. Poleti se z žičnico odpeljejo do zgornje postaje, do Šimnovca, od tod pa krenejo na daljše in krajše izlete v okolico. Pozimi pa je seveda vse polno smučarjev, ki so jim razen žičnice na voljo tudi številne vlečnice.

Na Veliki planini je en sam hotel s komaj 42 ležišči. Zato pa je tembolj prijetno stanovati v malih turističnih kočah, ki so grajene prav tako, kot stare planinske kočice. Seveda so znotraj urejene, namesto odprtega ognjišča je moderna kuhinja, namesto trdih ležišč so mehke postelje . . . Vse te hišice, ki jih je vsak dan več, niso oštevilčene. Graditelji so se odločili raje za poimenovanje po bolj in manj znanih planinskih rastlinah, predvsem rožah, in po nekaterih imenih.

Graditelji velikega turističnega centra na Veliki planini si prizadevajo, da z razvojem turizma ne bi uničili planšarstva. Zato so na planini veliki rezervati, koder modernih planšarskih hišic ne smejo graditi. Tu je prostor le za krave in znotraj po pastirsko urejene hišice, v katerih prebivajo pastirji, ki pazijo na številne črede goveda, molzejo krave in mleko predelujejo v sir. Poleti obiskovalci lahko dobe na Veliki planini ob vsakem času pravi planinski sir, smetano, skuto in druge mlečne izdelke. Seveda pa ne manjka niti pravih ajdovih žgancev, politih z mlekom . . .

Za vse tiste, ki ne pridejo na Veliko planino, je poleti veliko, zelo lepih turističnih poti. Turisti radi obiskujejo številne planinske kočice in domove v Kamniških in Savinjskih Alpah. Med najbolj znanimi izletniškimi točkami so: koča v Jermanovih vratih, Cojzova koča na Kokrškem sedlu, vrh Grintavca in Kočne in drugi lepi vrhovi.

Pa tudi tistim, ki se jim ne ljubi veliko hoditi, nikoli ni žal, da se vzpenjo na Veliko planino. Kajti planina vsakokrat nudi nekaj novega, svežega, kar v dolini nikoli ni moč najti.

Jože Vetrovec

1, 3
V naših primorskih krajih lahko poleg avtomobilov srečujete tudi takšne vprege z mulami, tudi golobje jate niso le posebnost Benetk, v Dubrovniku in številnih mestih jih boste lahko krmili
2
Na Hvaru, našem znanem letovišču, smo se takole sončili že v januarju

Turizem na pragu nove sezone

1 | 3
2 |

Poletje je pred vrati. Pričakali smo že prve goste. Pa pogledjmo, kaj so za njihovo udobje in razvedrilo pripravili pri nas.

»Ljubljana-Trasport« je pripravil več novosti, ki obetajo udobnejše potovanje kot doslej. Na željo potnikov bodo vozovnice in rezervacije dostavljali na dom in zagotovili brezplačen prevoz z vozili mestnega prometa od doma do avtobusne postaje. Pripravili so

tudi tri posebne avtobuse s stoli-ležalniki. Ti avtobusi bodo vozili na daljših nočnih progah: Ljubljana—Split in Poreč—Ljubljana—Beograd. V avtobusih bo hladilnik s pijačami.

V *primorskem delu Dalmacije* so letos prvič uvedli »meseč turizma«, v katerem so pripravili vse za sprejem in čim boljše počutje gostov. Pobelili so hiše, pospravili dvorišča, uredili parke in plaže, pripravili športne čolne; posebno pozornost pa so posvetili ureditvi higienskih pogojev v gostinskih lokalih ter udobnejšemu bivanju v zasebnih sobah.

Že od maja dalje so poskrbeli za *letalsko zvezo* Dubrovnik—Ljubljana—London; letalo bo vozilo vsak petek, soboto in nedeljo.

Ladja »Dalmacija«, naša največja in najrazkošnejša potniška ladja, je že začela svoja potovanja na bližnji vzhod. Zanje se zanimajo mnoge evropske in ameriške turistične agencije, saj ima ladja vse udobje, ki ga želi še tako razvajen gost: restavracije, kavarne, prodajalne, bazen z morskovo vodo, bar; v družabnih prostorih in apartmajih stoji 24 televizorjev, nadalje je na ladji potujoča razstava sodobne jugoslovanske likovne umetnosti. Sredi julija se bo »Dalmaciji« pridružil še njen dvojnik »Istra« in potem bosta ladji vozili na tej progi enkrat tedensko.

Naše gore bo tudi letos obiskalo veliko število domačih in tujih ljubiteljev gora. Za njih varnost je posebna komisija pri Planinski zvezi med starejšimi, izkušenimi planinci zbrala še 40 novih gorskih vodnikov, tako da jih je zdaj v vsej Sloveniji že sto.

Na Bledu bodo v poletni sezoni spet odprli več likovnih razstav. Že maja so si prvi gosti lahko ogledali razstavo gorenjskih slikarjev, tej je sledila medobčinska otroška likovna razstava; v načrtu pa so še razstave: Spomeniki iz narodnoosvobodilne borbe, Domača obrt na Gorenjskem, Gorenjska kmečka skrinja, Spominska razstava, posvečena l. 1945 in druge.

Letališče na Brniku se vedno bolj uveljavlja v mednarodnem letalskem prometu, kar kažejo tudi že sklenjene prijave domačih in tujih letalskih družb, ki žele v letošnjem letu pristajati na tem letališču. Po teh ocenah bo letos v mednarodnem prometu pristalo 750 letal z 80.000 potniki, kar pomeni v primerjavi z lanskim letom za 67% več.

Pri pregledu prijavljenih letalskih družb in tipov letal, ki bodo pristajala na letališču Brnik, vzbujajo zlasti pozornost, da vse tuje letalske družbe povečujejo število pristankov in to celo z naj sodobnejšimi potniškimi letali.

Iz Anglije bodo z različnimi letali imele redne charter polete štiri letalske družbe. Kot zanimivost naj omenimo tudi, da bo letos prvič pristal na leta-

lišču Brnik, in sicer 28. junija ob 5. uri zjutraj, popularni TU 104 A, ki bo poletel iz Češke in je last podjetja ČSA. Omenjena letala bodo pristajala na našem letališču skozi vso sezono. Aranžmaje za pristajanje na letališču Brnik so podpisale še tri družbe iz Holandije, po ena iz Švedske, Švice, Norveške, iz Zvezne republike Nemčije, ČSSR in Finske.

V Kobaridu se že od začetka aprila oglašajo športni ribiči iz Italije, da dobe ribolovne dovolilnice za soške postrvi. Spotoma se ustavljajo v novem hotelu na Mostu na Soči, ki je vedno poln zadovoljnih gostov.

Idrija pripravlja več zanimivih turističnih prireditvev. Junija bo proslava ob 100-letnici prve mature na idrijski gimnaziji in 75-letnica gasilskega društva. V začetku julija bodo filatelistične prireditve s sodelovanjem filatelistov iz Italije in Avstrije. Tem bo sledila proslava idrijske godbe in zbor godb na pihala. 17. in 18. julija bo čipkarski festival z razstavo čipk in tekmovanjem čipkaric. Nato bo proslava 20-letnice idrijske lesne industrije. Poleg tega pa še prireditve športnih in prosvetnih organizacij, ki bodo s svojimi nastopi popestrile turistično sezono v Idriji.

V Postojnski jami so obnovili številne poti skozi jamo in dopolnili vozni park jamske železnice. Zgradili so tudi novo transformatorsko postajo, da bo jama razsvetljena še bolj kot doslej. Posebno lepo bodo uredili Plesno dvorano, v kateri se bo jeseni začel IV. mednarodni kongres speleologov. Kraška turistična skupnost pa je izdala prospekt Krasa.

V Brežicah je nanovo osnovana Občinska turistična zveza pripravila tečaj za vse tiste, ki bodo letos oddajali sobe. Tečajniki so se seznanili z razvojem in vlogo turizma, z ureditvijo sob in prehrane in pa z vsem, kar morajo vedeti, da bodo goste gostoljubno sprejeli in jih seznanili z vsem, kar zanima turista.

Grad Mokrice ima čudovito lego, njegovo kulturno, zgodovinsko in turistično vrednost pa povečuje edinstveni park, ki ga obdaja. Uprava gostišča je letos očistila ožjo grajsko okolico, inž. Miha Ogorevc, direktor arboretuma v Volčjem potoku, pa bo pripravil načrt za postopno uredjanje posameznih področij in dopolnitev sedanjih nasadov z novimi posebnostmi. Predvidena ureditev bo v Mokricah brez dvoma poživila turistični promet.

Kaj dela naša mladina

Koča za pet tisočakov

Kranjski fantje so me povabili na izlet v hribe. Razveselil sem se vabila, živahne družbe, lepega razgleda in miru, ki je doma v hribih. Pred odhodom pa sem jih vendarle nekoliko čudno pogledal, kajti na ramena so mi natovorili vrečo z opekami. Enako so storili tudi oni in dejali so:

— Brez opek seveda ne moremo na izlet!

Vlekli smo vsak po šest opek na vrh Čemšenika nad Preddvorom pri Kranju, 1132 metrov nadmorske višine, poti strme, da bi se lahko ugriznil v koleno. V potu svojega obraza sem obsojal fante, ki so mi

pripravili tak izlet, toda kaj, ko pa so si tudi oni naložili težko breme? Peter Filipovič, Peter Kobal, Igor Lesjak, Milan Dolenc, Pavle Pogačnik, Jože Pirnat in Janez Kramar. Vsi so iz Kranja, po poklicu študentje, gozdarski tehniki, električarji in morda še kaj.

Pred tremi leti so se sestali v kranjski slaščičarni ter krepko udarili po našem turizmu. Govorili so, da so gostilne za njihov žep predrage in dolgočasne, da so izleti v hribe dragi in morajo torej ob nedeljah pogosto ostajati doma.

Fantje so v naslednjih tednih obredli vse hribe v okolici Kranja in Škofje Loke, nazadnje pa so se ustavili na vrhu Čemšenika. Spodaj so bile srebrne niti Kokre, na vzhodu je s turističnimi pljuči dihal Kravec, daleč v dolini pa ravno polje — današnje letališče Brnik.

— Tukaj bo primeren prostor! — so dejali in s štirimirni kamni označili mesto za bodočo planinsko kočo.

Nekaj dni pozneje: kmet Janez Šenk iz Potoč jim je dal v najem za 99 let zemljišče, kjer bo stala koča, načrt so izdelali sami in končno so dobili dovoljenje za gradnjo, žulje in znoj.

— Brez prijateljev seveda ne bi ničesar dosegli — pripoveduje zdaj Janez Kramar, ko sedimo pred gotovo kočo in počivamo po težkem vzponu. — Krovci, ki so jih v dolini vabili na vse strani ter jim ponujali za delo lep kup tisočakov, so nam brezplačno naredili streho. Tesarje, tesarje in mizarje smo prav tako našli med prijatelji.

Iz petih tisočakov, ki so jih imeli takrat, ko so položili prve kamne v temelje koče, je zrasel planinski dom s prostrano sobo, predsobo, verando, kletjo, zgoraj je skupno ležišče za dvajset oseb. V sobi manjka le še kamin, prav zato smo prinesli na vrh opeke, ki bodo kmalu grele goste.

Fantje dobro vedo, da v koči med smrekami ne bo turizma s servietami in pladnji, ne bo natakarjev v belih suknjičih, toda ne bojijo se tu bencinskega smradu, kajti koča je daleč od cest. Prav zaradi take domačnosti je koča dobila svojo vrednost.

— Res je, da smo jo poceni zgradili, toda kdor je prelił toliko znoja, zna ceniti svoje delo. Vse to se ne da poplačati z milijoni — pravi Janez Kramar in boža stene v sobi, ki so jih obložili s smrekovimi vejicami.

Feri Zerdin

Še nekaj novic

Zveza mladine Jugoslavije je izdala svojo redno publikacijo »Življenje mladine«. Publikacija je izšla v angleščini, francoščini, ruščini in španščini v skupni nakladi 16.000 izvodov.

Dijaki II. gimnazije iz Ljubljane so uprizorili lepo uspešo predstavo Cankarjevih »Hlapcev« v francoskem jeziku. Francoske uprizoritve so na tej gimnaziji že tradicija,

Mednarodna razstava študentske fotografije je bila v Ljubljani. Člani ljubljanske fotografe so prejeli diplomu in plakete za najboljšo študentsko fotoorganizacijo v državi. Posamezniki pa so dobili zlate, srebrne in bronaste plakete.

Alpinistični odsek pri Akademskem planinskem društvu v Ljubljani že nekaj let vzgaja odlične alpiniste. Samo lani se je udeležilo odprav v tuja gorstva pet članov odseka, za letošnjo himalajsko odpravo pa sta dva kandidata.

Srečanje najmlajših slovenskih filmarjev — učenec osnovnih šol iz Mojstrane, Jesenic, Ljubljane in Kopra je bilo nedavno na Jesenicah in v Mojstrani. Otroci iz Kopra so na tem festivalu sodelovali s tremi filmi, za katere so sami napisali scenarije, jih zaigrali in posneli na filmski trak. Na tekmovanju so bili prvi, njihov najboljši film »1. november« bodo poslali tudi na mednarodno tekmovanje v Prago.

V Piranu je bila letna revija italijanskih šol Istre in Reke. V Moderni galeriji so odprli razstavo otroških risb in fotografij, v gledališču Tartini pa je nastopilo okrog 600 otrok v raznih nedejankah ter s plesnimi in glasbenimi točkami. Maturanti piranske gimnazije — prvi v zgodovini — so imeli svoj maturantski ples v novem hotelu v Luciji, ki je razen dijakov, profesorjev in staršev privabil in razvedril tudi mnogo domačih in tujih turistov.

Na tekmovanju slovenskih mladinskih pevskih zborov v Celju so mladi Zagorjani osvojili prvo mesto. Največ uspeha so imeli z Gallusovim madrigalom. Mladi zbor so posneli tudi za radio, pripravili pa bodo več koncertov v Sloveniji in Jugoslaviji. Povabljeni so tudi v sosedno Avstrijo.

1	3
2	

1, 2, 3
 Solska vrata so se zaprla. Skrbi in ob učenju
 prečute noči bodo kmalu pozabljene. Maturanti
 so se seveda poslovili od šole posebej slovesno s
 s svojimi šaljivo resnimi obredi kakor je to
 že običaj

Naša letošnja majska praznovanja

V teh slavnostnih dneh je bilo v srečih in mislih stotisočev še močnejša in globlja zahteva po miru in sožitju

1 Stafeta mladosti z voščili za predsednika Tita je prispela v Ljubljano

2 Ameriški rojak Edvard Tomšič pozdravlja udeležence pohoda ob žici okupirane Ljubljane

3 Zborovanje v Ajdovščini

4 Predsednik Tito na slavnostni seji vseh zborov zvezne skupščine, zveznega odbora SZDL in Zveze združenj borcev NOV v Beogradu

5 Udeleženci Štafete v Ljubljani

6 Beograd — partizanske zastave v jubilejni paradi ob dnevu zmage, 9. maja

1	4	
2		6
3	5	

Za nami so dnevi naših letošnjih majskih praznovanj, ki so bila v znamenju velikega datuma — 20. obletnice zmage nad fašizmom — obletnice, ki jo letos praznuje ves svobodoljubni svet. Slavja seveda še niso zaključena, še in še se bodo vrstila skozi vse letošnje jubilejno leto. Toda zdaj se ustavimo na kratko pri najpomembnejših slavnostih v letošnjem letu.

Ajdovščina je slavila veliki dan

20-letnico osvoboditve Slovenskega Primorja in ustanovitve prve slovenske vlade. Sončna Vipavska dolina je v teh dneh sprejela množico nekdanjih borcev, aktivistov, prebivalcev Primorske in pa predstavnike skupščine in izvršnega sveta Slovenije, člane prve slovenske vlade, predstavnike zveznega odbora, bratskih republik in delegacijo kulturno-gospodarske zveze iz Trsta in Gorice. Na množičnem zborovanju je govoril dr. Marijan Breclj, na proslavi v Ajdovščini pa sekretar Viktor Avbelj. Udeleženci proslave so najprej počastili spomin predsednika prve slovenske vlade Borisa Kidriča in preminulih članov te vlade Ferda Kozaka in Franca Snoja ter spomin vseh padlih za svobodo. Osrednjim proslavam pa so se pridružile še številne kulturne in športne prireditve.

Spomladanski pohod ob žici okupirane Ljubljane

ki je bil deveti, je bil v letošnjem jubilejnem letu ena najbolj prisrčnih in množičnih manifestacij. Blizu 27.000 udeležencev se je zbralo na startnih mestih v raznih predelih Ljubljane. Petčlanske ekipe so v prazničnem razpoloženju z zastavami in partizansko pesmijo že v ranem pomladnem jutru krenile na pot, ki je vodila mimo znanih spomenikov iz narodno-osvobodilne vojne do končnega cilja na Trgu revolucije.

Ob slovesnem zaključku pohoda ob žici okupirane Ljubljane in razdelitvi priznanj zmagovalcem, je zbrane pozdravil tudi ameriški rojak. V imenu članov Slovenske narodne podporne jednote jim je kratko spregovoril glavni podpredsednik te organizacije g. Edvard Tomšič iz Walsenburga, Colorado, ki je na obisku v

Apel vsem miroljubnim in demokratičnim silam sveta

Na današnji dan zmage, ki obvezuje sedanje generacije, da ne bodo nikoli več dovolile nove vojne katastrofe, je svetu zopet zagrozila nevarnost vojne. V mednarodnih odnosih se zopet pojavljajo tendence, da se s silo orožja ogroža neodvisnost narodov in njihove pravice do svobodnega in samostojnega razvoja. Imperialistična politika kolonialnega podrejevanja in intervencije brezobzirno poskuša zadušiti pravični osvobodilni boj zaslužjenih narodov in da v mednarodnem življenju ustali uveljavljanje sile in pravico močnejšega, kar bi nedvomno uničilo politično in moralno osnovo, na kateri edini lahko sloni civilizacija naše dobe, in resno ogrozilo mir vseh narodov.

Ob zavesti, da je dosledno izvajanje politike miroljubne koeksistence med državami edina alternativa vojni in da je mir danes pogoj ne samo slehernega napredka, temveč tudi obstoja človeštva, narodi Socialistične federativne republike Jugoslavije apelirajo na vse miroljubne in demokratične sile sveta, da združijo svoje napore v boju proti silam nasilja in vojne, za enakopravne odnose med narodi in za očuvanje miru na svetu, za nadaljnjo uveljavitev načel, na katerih je zasnovana Organizacija združenih narodov.

Beograd, 9. maja 1965.

Iz deklaracije sprejete na slavnostnem zasedanju vseh zborov zvezne skupščine, zveznega odbora Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije in zveznega odbora Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne Jugoslavije.

Sloveniji. S toplo besedo je naglasil, da ameriški Slovenci v mislih spremljajo jubilejna slavja v rojstni domovini, s katero so tesno povezani, kakor so bili v njenih najtežjih dneh, kar je bilo očito tudi v tem, da so njihove organizacije, med katerimi je bila SNPJ med najvidnejšimi, med prvimi začele z zbiranjem pomoči za domovino in so prispevale lep delež k njeni obnovi.

Priznanja našim kulturnim delavcem

Mestni svet Ljubljane je ob 20-letnici osvoboditve razdelil nagrade za pomembne večletne dosežke v književnosti, likovni, uporabni, dramski in glasbeni umetnosti ter urbanizmu, filmski in gledališki interpretaciji in režiji. Od književnikov so bili nagrajeni pesniki Matej Bor in Mile Klopčič ter pisatelj Ciril Kosmač, Mira Mihelič in pokojni Juš Kozak. Za igralške stvaritve so prejeli nagrade dramski umetniki Marija Nikolajevna Nablocka, Duša Počkajeva, Stane Sever in pokojni Lojze Potokar. Za glasbeno dejavnost: prof. Dragotin Cvetko, Ciril Cvetko, Radovan Gobec, operna pevka Bogdana Stritar, baletna umetnica Tatjana Remškar ter pokojni igralec in režiser Jože Tiran. S področja filmske umetnosti sta bila nagrajena filmska režiserja France Štiglic in Dušan Povh. Za dosežke v likovni umetnosti pa slikarji Božidar Jakac, Gojmir Anton Kos in pokojni kipar Frančišek Smerdu. Za dosežke s področja arhitekture in urbanizma so prejeli nagrade: inž. Boris Kobe, inž. Niko Kralj, inž. Emil Medvešček, inž. arh. Edi Mihevc, inž. arh. Edo Ravnikar in inž. Marko Šlajmer.

9. maj - dan zmage

V letošnjem maju smo dobili nov državni praznik, 9. maj je bil proglašen za dan zmage. Ta dan je bil dvakrat slovesen za Ljubljano, saj je bila obletnica, ko so pred dvajsetimi leti vkorakali vanjo partizanski borci — osvoboditelji. Vsa ozaljšana ga je pričakala.

Osrednje slavje je bil velik zbor samoupravljavcev, ki je bil 8. maja v veliki športni dvorani v Tivoliju. Iz vseh strani Slovenije se je zbralo nad 6500 predstavnikov samoupravnih organov. Predsednik zvezne skupščine Edvard Kardelj je obširno analiziral pot, katero je prehodil slovenski narod, preden je izbojeval dvojno zmago: zmago nacionalne samoodločbe in zmago odgovornosti do svojega ljudstva in človeka sploh. V živahni razpravi so nato številni samoupravljavci govorili o izkušnjah in uspehih na področju samoupravljanja v njihovih tovarnah, podjetjih in ustanovah, pa tudi o delu in bodočih nalogah.

Zvečer je bila v hali Gospodarskega razstavišča slavnostna konferenca odbornikov občinskih skupščin mesta Ljubljane. Na njej so se zbrali številni partizanski aktivisti in borci, med njimi tudi pripadniki tistih partizanskih enot, ki so pred dvajsetimi leti osvobodile Ljubljano.

V tistih svečanih dneh se je Ljubljana poklonila tudi spominu mrtvih: na ljubljanskih Žalah je bil odprt spominski park 425 znanim in neznanim juna-

kom, padlim borcem in talcem. Visok, edinstveno oblikoval bronasti spomenik, v katerega je kipar, umetnik vdihnil globoko simboliko trpljenja, borbe in žrtev, je kakor večer krik stoterih v smrti onemelih ust: Nikoli več vojne!

Za mir in enakopravne odnose med narodi

Osrednje jugoslovansko praznovanje 9. maja — dneva zmage nad fašistično Nemčijo je bilo v Beogradu z veliko vojaško parado in slavnostnim zasedanjem zvezne skupščine, zveznega odbora Socialistične zveze in Zveze združenj borcev NOV Jugoslavije. Slovesnosti se je udeležil tudi predsednik republike in vrhovni komandant oboroženih sil SFRJ Josip Broz-Tito. Ob zaključku slavnostnega zborovanja so udeleženci sprejeli deklaracijo, v kateri narodi Socialistične federativne republike Jugoslavije apelirajo na vse miroljubne in demokratične sile sveta, da združijo svoje napore proti silam agresije in vojne, za nadaljnjo afirmacijo načel, na katerih je zasnovana Organizacija združenih narodov. Deklaracijo so poslali parlamentom vseh dežel.

Cvet v znamenju sonca

Dežele imajo svoje praznike, svetle, vesele in svečane dneve, ki jim posebej nekaj pomenijo. Toda tako svetlega, sončno veselega in svečano prisrčnega kakršen je v Jugoslaviji 25. maj, prav gotovo nimajo nikjer. To je rojstni dan predsednika Tita, ki je že vrsto let naš praznik mladosti. Morda prav od takrat, ko mu je mala pionirka ob čestitki zavzeto zaklicala: »Dragi naš Tito, ostani večno mlad!« Takrat je Tito ta svoj praznik poklonil mladini, novemu rodu, ki prihaja za nami, razdal ga je vsej naši deželi, ki doživlja mladost svoje rasti.

Kakor vsa prejšnja leta, je tudi letos romala štafetna palica z voščili za Tita skozi tisoče mladih rok, ki so jo varno in ponosno nosile skozi mesta in vasi, preko gora in voda naše dežele. Povsod so naša srca in želje spremljale mlade in z njimi hitele dalje.

Veliki športni stadion v Beogradu je bil 25. maja en sam cvet naše mladosti, pomladi, sončne radosti. Spremenil se je v živopisano poljano naših mladih: pionirji in mladinci, vojaki in mornarji, skoraj pet tisoč nastopajočih je izvajalo telovadne vaje in plese. Mlada prožna v radostnih igrinah razgibana telesa so bila kot pisani cvetovi ogromnega šopka, ki ga je nabrala domovina za rojstni dan svojega Tita.

V zaključnem nastopu so vsi sodelovali. Zlili so se v en sam cvet, cvet v znamenju sonca, simbola vedrine in ustvarjalne mladosti. In sredi tega cveta se je na ramenih mornarjev dvignil naš najboljši športnik Miro Cerar, ki je nato s prožnim korakom pohitel k predsednikovi loži in mu izročil štafetno palico s čestitkami naših mladih in vseh nas z besedami: »Dragi naš tovariš Tito, vsi mi ti želimo iz vsega srca, da dolgo živiš, dobrega zdravja na srečo nas vseh!«

Domači in tuji turisti
radi obiskujejo naše staro
obmorsko mesto Piran

Prijateljsko sodelovanje

Proti koncu maja letos je obiskala Slovenijo delegacija deželne vlade Furlanije-Juljske krajine pod vodstvom predsednika vlade dr. Alfreda Berzantija. S tem je tudi vrnila obisk članom izvršnega sveta Slovenije, ki so pred dvema mesecema pod vodstvom takratnega podpredsednika izvršnega sveta Janka Smoleta uradno obiskali Gorico in Videm.

Izmenjava delegacij na taki ravni je bila zelo pomembna za nadaljnji razvoj in razširitev sodelovanja med Slovenijo in Furlanijo-Juljsko krajino. Ti obiski so potrdili, da obstaja pripravljenost in dobra volja na obeh straneh za poglobitev in razširitev sodelovanja, kar je solidna podlaga za vodenje politike prijateljstva kot dolgoročne težnje dveh dežel.

Na sprejemu v Ljubljani je predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine g. dr. Berzanti med drugim dejal: »Menimo, da morajo biti pravice manjšin spoštovane, ne samo v besedah, ampak tudi v dejanjih. Ko govorimo o tem, govorimo o kompleksnih problemih in samo del teh problemov sodi v pristojnost naše deželne vlade. Ker nas navdaja volja po sodelovanju in ker želimo, da bi bili odnosi do manjšin najpristržnejši, se bomo potrudili tudi čez

meje pristojnosti dežele in bomo predlagali naši vladi najprimernejše rešitve na raznih področjih.«

Z obiskom italijanske delegacije bi lahko rekli, da se je zaključila prva faza, ko so se predstavniki obeh dežel seznanili in ugotovili, katera so poglobitvena vprašanja v kompetenci skupnega reševanja. In pokazalo se je, da so realne možnosti za nadaljnjo krepitev sodelovanja še posebno na področju prometnih zvez, gospodarske izmenjave, industrijske kooperacije in drugje.

Temu bo sedaj sledilo obdobje konkretnih pobud za postopno reševanje določenih problemov. In že med sedanjim srečanjem so se dogovorili za razne oblike takega reševanja. Tako se bodo na primer sestali predstavniki socialno-zdravstvenega področja in pripravili predloge za sodelovanje, prav tako predstavniki kulturno-znanstvenega področja. Nadalje bodo pripravili strokovnjaki predloge za sodelovanje pri gradnji avto ceste Palmanova—Gorica—Ljubljana. V načrtu je nadalje razširitev maloobmejnega prometa, trgovinske izmenjave, sodelovanja na področju turizma itd. Skratka vrsta vprašanj, kjer lahko sodelujemo v obojestransko korist.

V okviru teh vprašanj pa se vključujejo tudi manjšinska vprašanja, kajti zaščita narodnostnih skupin spada med prve dolžnosti sodobne, napredne države.

S. Lenardič

PO DOMAČI DEŽELI

Huda rudarska nesreča

Ob zaključku te številke smo globoko pretreseni zvedeli za hudo nesrečo, ki je bridko prizadela vs enaše ljudi doma in po svetu. V ponedeljek 7. junija je zaradi eksplozije metana izgubilo življenje 128 rudarjev v rudniku Kakanj v Bosni. Sreda 9. junija, ko so žrtve pokopali, je bil v vsej državi dan žalovanja. Hudo prizadeti rudarji v Kaknju prejemaajo od vsepovsod sožalne brzozjavke. Naše rudarje je velika nesreča še posebej globoko prizadela. Tudi Slovenska izseljenska matica je že prvi dan po nesreči prejela sožalno brzozjavko Koordinacijskega odbora jugoslovanskih društev v severni Franciji, v kateri naši rudarji v Franciji izrekajo težko prizadetim tovarišem in družinam ponesrečenih iskreno sožalje.

Program izseljenskega dneva 12. avgusta v Trbovljah

Kakor smo že poročali, bodo poleg prireditve izseljenskega tedna tudi številne prireditve namenjene rojakom, ki nas pozneje obišejo. To so predvsem naši ljudje iz evropskih dežel. Danes objavljamo program glavne prireditve izseljenskega dneva, ki bo letos 12. avgusta v Trbovljah. Prireditve organizira podružnica Slovenske izseljenske matice v Trbovljah.

Dopoldne ob 10. uri otvoritev razstave zasavskih slikarjev-amaterjev, del razstave bo posvečen izseljenstvu; sprejem pri predsedniku občinske skupščine; ogled filma »Trbovlje« in »Lepote Slovenije«.

Popoldne ob 16. uri promenadni koncert delavske godbe na pihala; kulturna prireditev v dvorani Delavskega doma, na kateri bodo sodelovali: orkester glasbene šole, gledališče Svoboda-Center iz Trbovelj, recitatorji, pevci solisti, pevska zbor Slavček in Zarja ter zabavni ansambel »Veseli rudarji«.

Ansambli in skupine bodo posredovale naslednje skladbe, pesmi in recitacije:

Orkester glasbene šole Trbovlje: Venček slovenskih pesmi,

Gledališka skupina Svobode — Center Trbovlje — Linhart: Županova Micka, ing. Albert Ivančič zapoje pesem Mornar,

Jelko Potočan recitira odlomek iz Cankarjevega Hlapca Jerneja,

Skrinjarjeva zapoje pesmi: Nezakonska mati in Počiva jezero v tihoti,

Vizovišek — Novak, duet: Dekle, delaj pušeljce,

I. Stojš recitira Kajuhovo »Materino pesem«.

Orkester glasbene šole: Pesem mladinskih delovnih brigad,

Nastop folklornih plesalcev gledališča Svoboda-center, Trbovlje,

Vizovišek — Novak duet: odlomek iz operete Pri belem konjičku,

Jelo potočan recitira M. Klopčiča pesem Drejčnik Andrej.

Po končanem kulturnem sporedu bo v avli Delavskega doma poskrbel za dobro voljo in veselo razpoloženje zabavni ansambel »Veseli rudarji«.

V opoldanskem odmoru bodo gostje lahko obiskali tudi okoliške izletniške točke: Klek, Katarino, Mrzlico, Izlake, kamor je možen dostop tudi z osebnimi avtomobili. V Trbovljah pa si boste lahko ogledali muzej NOB, po želji pa tudi posamezne gospodarske objekte.

Iz tajništva Slovenske izseljenske matice

Naše ameriške »lastovice«, če uporabljamo to že kar klasično primerjavo, so začele že kar pridno prihajati. Sredi maja se je na matici oglasil dalmatinski rojak iz daljnega Čila Tomo Buvinic s soprogo. Njuni starši so se že predavnimi leti izselili z otoka Brača, njima pa, čeprav sta rojena že v novi domovini, še dokaj gladko teče domača beseda. Prvič v svojem življenju sta obiskala domovino svojih staršev in mnogo zanimivega sta našla na vsakem koraku. Tomo Buvinic je v Punta Arenas, kjer živi z družino, že osem let predsednik tamkajšnjega jugoslovanskega doma.

V našem uradu se je oglasil tudi rojak John Kobi iz Dulutha, Minn., ki pa je bil v Sloveniji že od oktobra lani. Zdaj pa se je prišel posloviti. Povedal je, da mora nazaj, ker mu poteče zavarovalnina. Obljubil pa je, da se še vidimo. Rojak Kobi je iz znane Kobijeve družine v Borovnici, kjer so imeli veliko žago. V ZDA je odšel leta 1910, torej pred 55 leti. Bil je izučen kovaštva in je delal v jeklarinah. Nekaj časa je živel tudi v Kanadi. Slovenijo je v zadnjih letih že trikrat obiskal. Zlasti odkar je pri avtomobilski nesreči izgubil soprogo, veliko potuje.

Dne 19. maja smo po nekaj letih spet segli v roke našima dobrima znankama iz Los Angelesa v Kaliforniji Mary Matjažičevi. ki je zdaj na obisku v Sloveniji že četrtič, in Ceciliji Blažun, ki je na obisku tretjič.

Naša pridna Mary je prve dneve predvsem porabila za obiske, saj je imela na kupe pozdravov in sporočil od sorojakov za njihove sorodnike in prijatelje. Obiskala je tudi naše bolnike. V jeseniški bolnišnici leži že od konca aprila nekdanji znani Kalifornijčan Jack Cuznar, ki se je na povratku z obiska v Italiji pri postaji Trbiž hudo ponesrečil. Hotel je izstopiti, ko je vlak že vozil, ter si je pri padcu zlomil nogo v kolku in dobil še nekatere poškodbe. Kakor nam je rojakinja Mary povedala, pa je našla bolnika kljub težavam kar vedro razpoloženega. Prepričani smo, da se bo v rokah dobrih zdravnikov kmalu pozdravil in se bo lahko spet vrnil v svoj domek tam v prelepem Podkorenu.

V Ljubljani je Mary Matjažičeva obiskala tudi našega nekdanjega odbornika in pridnega sodelavca pri Rodni grudi Cvetka Kristana, ki leži težko prizadet od kapi že nad štiri leta v domu onemoglih na Poljanski cesti. Bolnik se zaradi svoje težke bolezni le malo zaveda, pač pa je bila iskreno vesela obiska njegova soproga Hermina, ki je skozi vsa leta stalno vse dneve pri svojem soprogu.

Še enega bolnika smo imeli, katerega ime je bilo vsa leta tesno povezano z delom Slovenske izseljenske matice. To je bil naš vedno veseli in vedri odbornik Lojze Zdravje, ki se je že v prvih letih po osvoboditvi vrnil iz Kanade in je bil vsa leta član glavnega odbora matice in pridni sodelavec Rodne grude in koledarja.

Menda ni bilo ameriškega ali kanadskega povratnika, ki ga naš Lojze ne bi poznal in ga od časa do časa, če je le utegnil, obiskal in se zanimal, kako živi. Zelo rad je hodil tudi k prihodom skupin in bodo letos rojaki prav gotovo pogrešali njegov vedri pozdrav in krepak stisk roke. Lojze Zdravje je hudo zbolel in je aprila moral na zdravljenje na Golnik. Do zadnjega je verjel v ozdravljenje in je bil zelo vesel obiskov svojih številnih prijateljev, med temi tudi Mary Matjažičeve.

Dne 22. maja je predstavnik matice na zagrebškem letališču zaželel dobrodoščilo prvi letošnji skupini, ki je prispela z letalom KLM v aranžmaju potovalnega urada Avgust Kollander. V skupini je bilo 14 potnikov, prispelo jih je pa samo dvanajst, ker sta dva v Amsterdamu zamudila letalo in sta morala pripotovati naknadno. Zakonca Repar sta povedala, da bosta kar za stalno ostala, ker imata prijazno hišico v Preski pri Medvodah.

Tudi v skupini upokojencev iz Milwaukee, ki smo jo pozdravili na letališču v Brniku dne 2. junija, smo srečali številne znance iz prejšnjih let. Skupino je vodil Peter Schircely iz Milwaukee.

Največ skupinskih prihodov iz prekomorskih dežel pričakujemo v juniju. Potovalna pisarna Avgusta Kollandra je sporočila tajništvu matice, da bo letos z njenim posredovanjem pripotovalo osem skupin. Tudi Express Travel Service in drugi potovalni uradi v ZDA, Kanadi in drugod imajo polne roke dela. Express Travel Service organizira letošnje skupinske izlete Slovenske narodne podporne jednote. Prvo skupino SNPJ, ki je prispela 8. junija z letalom, je vodil urednik Prosvete g. Louis Beniger, ki je prispel letos s svojo sestro go. Kamnikarjevo. Na matici vsak dan srečujemo številne znance iz prejšnjih let in spoznavamo nove. Tako smo se spet srečali z gospo Bernikovo iz Clarendon Hillsa, gospo Šlosarjevo iz Milwaukee in drugimi. Tudi iz Argentine in Kanade smo že v začetku junija imeli številne obiske na matici. Iz Argentine je prišla tudi gospa Pepca Štekarjeva po 48 letih na obisk k sorodnikom in seveda predvsem k sinu Rudolfu, ki je pri nas na strokovnem izpopolnjevanju. Prvo uradno skupinsko potovanje SNPJ pa bo 23. junija. Ta dan bo slovensko letalo AA poneslo blizu 80 potnikov naravnost v Slovenijo, kjer jih bomo pozdravili na letališču Brnik pri Kranju. S to skupino, ki jo bo vodil glavni predsednik SNPJ J. Culkar, bodo prispeli tudi nagrajenci v lanski članski kampanji ob 60-letnici jednote. Seveda bodo tudi druge organizacije iz ZDA priredile številne skupinske obiske starega kraja, o čemer smo že pisali. V prvi polovici junija sta prispeli dve skupini Slovenske ženske zveze. Prvo je vodila častna predsednica g. Marie Priland, drugo pa glavna tajnica, Albina Novakova. Tudi iz Kanade je letalo AA pripeljalo nad 80

V četrtek 10. junija je v zdravilišču Golnik umrl po hudi bolezni član glavnega odbora Slovenske izseljenske matice od njene ustanovitve in stalni sodelavec njenih publikacij, dolgoletni član in odbornik raznih množičnih organizacij, stalni dopisnik glasila SNPJ Prosvete itd.

LOJZE ZDRAVJE

V Kanadi je živel od l. 1926 do 1948, ko se je kot zaveden rodoljub vrnil v Jugoslavijo. Udeleževal se je v naprednih izseljenskih organizacijah in pri izseljenskih listih. Veliko je pripomogel tudi pri zbiranju pomoči kanadskih Slovencev za domovino med drugo svetovno vojno in v prvih povojnih letih. Za svoje delo v korist NOB je bil po povratku v domovino sprejet v članstvo Združenja zveze borcev.

Vse do dneva, ko ga je zavrtna bolezen priklenila na posteljo, je bil kot odbornik Slovenske izseljenske matice izredno delaven. Zlasti živo se je zanimal za naše povratnike. Obiskoval jih je in jim pomagal z nasveti ter se veselil njihovega zadovoljstva in uspehov na rodnih tleh.

Za zasluge in nesebično delo z izseljenci je bil l. 1955 z ukazom predsednika republike maršala Tita odlikovan z redom bratstva in enotnosti.

Slava njegovemu spominu!

Slovenska izseljenska matica

Golica nad Jesenicami tudi letos vabi na narcisne poljane. V maju so organizirali mesec narcis z raznimi zabavnimi in kulturnimi prireditvami. Žičnica na Španov vrh bo tudi manj vztrajne hribolazce pripeljala v najlepše predele narcisnih poljan. **V Metliki** je bil mednarodni zdravstveni seminar o metodah zdravstvenega izobraževanja v Jugoslaviji. Udeleženci seminarja — profesorji, študenti in zdravstveni delavci iz številnih afriških in azijskih dežel ter iz londonske univerze — so po-

slušali razna predavanja, obenem pa so si ogledali razne zdravstvene in izobraževalne institucije v Novem mestu, kraje, kjer so bile partizanske bolnišnice in druge zanimivosti Slovenije.

Obrat Belokranjske tekstilne industrije v Dobovi je od lanskega leta dalje izredno napredoval. Za letos predvidevajo, da bodo na novo zaposlili še 90 žena; ker v občini primanjkuje delovnih mest za ženske, bo povečanje tega delovnega obrata zelo dobrodošlo.

V Kočevju dograjujejo nov zdravstveni dom, ki mu bodo priključili tudi prostor za bolniški oddelek. Z novim zdravstvenim domom bo zdravstvena služba v Kočevju bolj urejena. Nekatere prejšnje prostore pa bo dobilo otroško varstvo in društvo upokojencev.

»**Ingrad**«, **celjsko gradbeno podjetje** bo letos gradilo v Celju 432 novih stanovanj v montažni izvedbi. V stanovanjih bodo uvedli nekatere novosti, obenem pa pripravljajo načrt za posebno zgradbo za otroško varstvo, ki naj bi jo postavili v vsakem novem naselju.

V Celju pripravljajo obsežno rekonstrukcijo metalurško-kemične industrije. Največ so doslej napravili na osrednjem objektu nove tovarne žveplene kisline, ki bo imela letno zmogljivost 100.000 ton. Gradijo že tudi potrebna skladišča, pozneje pa bodo poleg nove tovarne zgradili še valjarno cinka.

V Orehovi vasi pri Mariboru so podjetni člani avto-moto društva uredili dirkališče za moto-kros tekmovanje, ki so ga že krstili za mednarodnim tekmovanjem. Udeležilo se ga je 31 izbranih dirkačev iz 8 držav in dveh celin — Evrope in Avstralije. Ker pa so tekme le nekajkrat na leto, bodo podjetni vaščani uredili tekmovalni prostor tako, da bo za delovne ljudi prijeten weekend. V načrtu imajo zgraditev camping prostora z električno razsvetljavo, vodo, sanitarijami in okrepčevalnico, manjše kopalnice, športno igrišče in po možnosti umetno jezero s čolnarno. Vse to bo brez dvoma privabljalo številne izletnike iz Maribora in okolice.

Na letošnjem spomladanskem velesejmu v Zagrebu je bilo 1233 razstavljalcev iz 23 dežel Evrope, Azije in Severne Amerike, ki so razstavili več kot 100.000 proizvodov za široko potrošnjo, gradbeništvo, medicino, avtomatizacijo itd.

Vojaki naše armade so dobili uniforme novega kroja, nove srajce z ovratniki, škornje in še en plašč. V vojašnicah spe vojaki na žimnicah in v pižamah, namesto dose-danjih lesenih kovčkov pa jih čakajo pripravne omarice s policami in predali. Zadnje leto dobivajo tudi močnejšo hrano, poleg drugega tudi več mleka, sadja itd.

V Leskovcu so odprli III. jugoslovanski sejem spominkov in turistične opreme.

Na milanskem sejmu v Italiji je sodelovalo 55 naših podjetij. Med drugim je podjetje »Slovenijales« razstavilo montažno stanovanjsko hišico.

Podjetje »Metan« v Kutini pri Zagrebu je začelo graditi veliko tovarno industrijskih saj, ki jih bodo izdelovali predvsem za potrebe gumarske industrije. Zdaj morajo uvažati veliko količino saj iz inozemstva. Razen tega bodo v novi tovarni izdelovali tudi kvalitetne saje za proizvodnjo tiskarskih in drugih barv.

izletnikov društva Simon Gregorčič iz Toronta, pod vodstvom predsednika Steguja.

Priprave za piknik in druge prireditve v izseljenskem tednu živahno potekajo. Izgleda, da bo letošnji jubilejni piknik prav imenitna prireditev, pa tudi druge z izleti vred bodo našim letošnjim obiskovalcem prinesle, o tem smo prepričani, mnogo prijetnih uric razvedrila in židane volje.

Poplave v Srbiji in Bosni

V pomladnih majskih dneh so narasle reke uničile novo rast in pustile za seboj žalostno razdejanje in milijardno škodo v Srbiji in Bosni. Po prvih cenitvah cenijo škodo na 48 milijard dinarjev.

Poplavljenih je bilo preko 5300 hiš, poškodovanih in razdejanih pa okrog 1400. Ponekod je voda pridrla s tako naglico, da so se ljudje komaj utegnili rešiti na strehe in drevesa in zaradi deroče vode reševalne ekipe niti s čolni niso mogle priti do njih. Ogroženim prebivalcem so s helikopterji nudili najnujnejšo pomoč.

Poškodovanih je bilo tudi 49 mostov, 129 km železniške proge in veliko cest. Mnogo podjetij je utrpelo veliko škodo, največ v okolici Valjeva, kjer je voda odnašala temelje tovarniških poslopij. Velikomoravska dolina se je spremenila v nepregledno jezero, široko dva do štiri kilometre in dolgo 40 kilometrov. Voda je uničila posevke na najplodnejših tleh in uničila tisoče glav goveje in druge domače živine, ki je niso utegnili pravočasno rešiti.

Vsega poplavljenega zemljišča je bilo preko 118.000 hektarov in to največ plodnih, poljedelskih površin.

Izvršni svet Srbije je že nakazal prvo najnujnejšo pomoč v znesku 200 milijonov dinarjev. Prebivalci poplavljenih naselij pa si zelo prizadevajo, da bi čim prej znova posejali poljedelske površine, na katerih je voda povsem uničila posevke.

V Antwerpnu, na VI. evropskem prvenstvu v orodni telovadbi je naš tekmovalec Miro Cerar osvojil štiri kolajne: zlato za vajo na bradlji, srebrni za vajo v parterju in na konju z ročaji, bronasto pa na krogih. V zaključni oceni je zasedel četrto mesto. Naš drugi zastopnik Janez Brodnik pa se je med 42 tekmovalci uvrstil na 18. mesto.

Šola sodobnih gospodinj

Z obiska na Višji gospodinjski šoli v Grobljah pri Domžalah

»Lepo je tu pri vas. Prava idila,« sem začel razgovor, ko sva s tajnico Višje gospodinjske šole v Grobljah pri Domžalah začela »uradni« intervju. Toda začetna zadržanost se je hitro spremenila v prijetno kramljanje.

»Res je tu lepo,« je pritrdila tajnica tov. Anica Sotlarjeva. »Pa vendar so nas nekoč kritizirali, češ da lokacija te šole ne ustreza...«

Pogledal sem skozi okno na vrt, kjer so cvetele češnje. V daljavi so se v soncu kopale Kamniške planine, po vrhovih še vse bele, polne snega, ob vznožju pa že temno zelene.

»Kaj hočete,« sem nadaljeval pogovor, »tudi pri nas je nekatere beton že tako pokvaril, da mislijo, da brez mestnega trušča, brez asfalta in mestnega vrveža sploh ni življenja...«

Potem sva se za hip spravila nad zgodovino. Zakaj in odkod ime Groblje, sem hotel vedeti. Na tablici vendar piše — Rodica številka 46? Pojasnila mi je, da so že pred več stoletji tu zgradili majhno cerkveno v gotskem slogu, ki še danes stoji in je zaščitena zaradi

lepih fresk slikarja Franca Jelovška iz Mengša. Ob cerkvi je zrastle graščina, oboje omenja celo Valvasor v svojem delu »Topografija vojvodine Kranjske«. Vsekakor ime Groblje kaže na to, da so bila tu nekje pokopališča. Znano je, da je cerkev v Grobljah morala že leta 1526 prispevati denar in kelih za vojsko zoper Turke. Potem so se v gradu menjavali razni lastniki, pred zadnjo svetovno vojno so v njem prebivali lazaristi. Leta 1941 so fašisti menihe izgnali v Srbijo, v graščini pa so imeli nekaj časa žandarmerijo.

»In potem?« sem bil radoveden.

»Po osvoboditvi je ta objekt večkrat menjal lastnike«, je razlagala tajnica. »Nekaj časa je bila tu šola, potem združni dom, ekonomija in šele leta 1954 je tu dobila prostore Višja gospodinjstva šola, ki usposablja kadre za pouk gospodinjstva na osemletkah.«

Prva leta nove šole so bila težka. Prostori nekdanje graščine in samostana so bili pretesni, zastareli. Študentke in profesorji so se drenjali v mračnih kletih, bili so brez pravih učilnic, laboratorijev, delavnic. Šele leta 1960 so začeli graditi nove objekte. Danes se ob starem grajskem poslopju dviga moderna šola, lepa jedilnica in sodoben internat s 26 sobami ali 78 posteljami.

»Koliko pa imate v šoli študentk?«

»Vseh skupaj je 152, od teh velika večina izrednih — kar 127 — samo 25 pa je rednih študentk,« je pojasnila tov. Sotlarjeva.

Ob koncu razgovora seveda nisem mogel odkloniti vabila, da si ogledam novo šolo in internat. Že prvi koraki po novem šolskem poslopju dokazujejo, da je to zares moderna šola, v kateri delajo pedagogi in slušateljice v idealnih pogojih. Vse predavalnice in laboratoriji, v katerih poučujejo fiziko, kemijo, biologijo, psihologijo, estetiko, higieno, družbene vede in še marsikaj, kar mora vedeti sodobna gospodinja, so moderno opremljeni, kar velja tudi za internat.

»Imeli smo tu celo kitajske igralce namiznega tenisa, ki so nastopili v Ljubljani na svetovnem prvenstvu,« je povedala tov. Sotlarjeva. »Zelo jim je bilo všeč v našem internatu, zlasti jih je navdušila lepa okolica.«

Ob koncu obiska sem navezal še kratek razgovor z direktorico šole, dr. Sonjo Kukovčeva.

»Šola ima ugodne perspektive, da bo že v kratkem začela poleg kadrov za poučevanje gospodinjstva na osnovnih šolah usposabljalati tudi kadre za večje hotele, menze, restavracije, bolnišnice in podobno. Gre za poseben profil strokovnjaka za prehrano, ki zna pravilno planirati potrebe po prehrani, tako dolgoročno kot kratkoročno. V hotelih in restavracijah, v menzah in obratnih družbene prehrane se vsa učenost pri pripravljanju hrane ustavi pri — kuharju. To pa v sodobnem gospodinjstvu in turizmu seveda še ni dovolj. Same gostinske in turistične organizacije se že na nas obračajo za pomoč. Drugi profil strokovnjaka naj bi vodil nadzorstvo nad strežnim osebjem, ki dela v hotelih. Zadnje ankete so pokazale, da je strokovna raven snažilk, sobaric in podobnega osebja, ki dela v hotelih porazna, saj je nad 90 odstotkov oseb brez kvalifikacije. Nujno torej potrebujemo visoko kvalificirane in specializirane kadre, ki bodo lahko zamašili to veliko vrzel v našem turizmu. Poleg tega pa se nam že v kratkem obetajo številni krajši seminarji za gostinske in turistične kadre, ki bi jim v naši šoli dali novo znanje, čim več koristnih teoretičnih in praktičnih napotkov,« je poudarila direktorica tov. Kukovčeva.

In za konec še nekaj, kar vedo le malokateri: »Višja gospodinjstva šola v Grobljah pri Domžalah je poleg enake šole v Zemunu edina te vrste v Jugoslaviji. Zato jo obiskujejo ne samo številne študentke iz vseh krajev Slovenije, marveč tudi iz sosednje Hrvatske.«

Igor Prešern

Labirint umira. Mesto, ki je stoletja ždelo na griču sredi istrske ravnine in videlo rast in življenje nešteti rodov, je danes obsojeno na smrt. 450 prebivalcev je že zapustilo svoj rodni krov; njih hiše so se sesedle, v drugih pa se iz dneva v dan večajo razpoke in več kot 5000 ljudi se bo moralo prej ali slej izseliti in si poiskati nov dom. Zapuščeni rudniški rovi, s katerimi so raški rudarji prepredli zemeljske plasti globoko pod mestom, so se začeli usedati, teren se nagiba in drsi s hišami vred po pobočju. Človeških žrtev na srečo še ni bilo, ker so prebivalce iz najbolj ogroženih hiš pravočasno izselili. Materialna škoda pa je ogromna. Ljudem iz umirajočega mesta bo treba zgraditi nove hiše. Milijarde in milijarde bo treba vložiti, da bo zrastle novo mesto za varno življenje vseh prebivalcev.

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani je bil v dneh od 15. do 23. maja mednarodni sejem Alpe-Adria. Sodelovalo je 178 razstavljalcev iz Italije, Avstrije in Jugoslavije, s področij, ki so vključena v maloobmejni promet. Letos je bil ta sejem že četrtilič. Od tujih podjetij se kaže veliko zanimanje na italijanski strani, medtem ko število avstrijskih podjetij, ki sodelujejo na sejmu, ne narašča v skladu z možnostmi. Na sejmu je bilo razstavljeno predvsem veliko predmetov za široko potrošnjo, kmetijskih strojev, izdelkov lesne industrije in drugo. Sejem Alpe-Adria je pokazal, da je lahko veliko več kot samo sejem, da je oblika dobrega sodelovanja treh sosednjih dežel.

1
Gojenke Višje gospodinjstva šole pri mikroskopskih vajah

2
Pogled na staro graščino, kjer ima prostore uprava Višje gospodinjstva šole v Grobljah

41 grafičnih delavcev je prejelo odlikovanja. Odlikoval jih je predsednik Tito za njihove zasluge pri razvoju grafične dejavnosti v Sloveniji med narodnoosvobodilno vojno in po osvoboditvi.

Ljubljana je dobila nov prehodni mladinski dom, kamor se bo zatekala mladina z različnimi osebnostnimi motnjami, ki zaradi njih ne uspeva v šoli ali ima druge težave v življenju. V domu bodo ugotavljali vzroke teh motenj, potem pa bodo otroke po najboljši presoji napotili v nadaljnjo vzgojo, ki jih bo usposobila za samostojno življenje.

Zveza slepih Slovenije, ki je lani izdala štiri številke zvočnega časopisa za slepe, pripravlja letos izdajo osmih števil. Prva letošnja številka je že posneta na magnetofonskih trakovih in traja šest ur in pol. Zvočni časopis uspešno uporabljajo posamezne organizacije zveze slepih in tisti posamezniki, ki imajo na voljo magnetofon.

Planinska zveza Slovenije, ki šteje skoraj 65.000 članov, je imela svoj VII. redni občni zbor, ki se ga je poleg številnih delegatov udeležilo tudi več častnih gostov iz Jugoslavije in zamejstva. Na zboru so ugotovili, da planine čedalje bolj privlačujejo nove ljubitelje, zlasti mladino.

Tovarna Litostroj je pred kratkim sklenila pogodbo za dobavo petih turbin hidroelektrarnam Špilje in Tikveš. S tem je tovarna prevzela v izdelavo svoj 250. turbinski stroj. Ob tej številki tovarna s ponosom zre na svoje dosežene uspehe, kajti z izdelavo dosedanjih 250 turbin si je pridobila toliko izkušenj, da lahko enakopravno stopa v korak s tujimi podjetji.

V Ljubljani na Dolenjski cesti so odprli nov, sodobno urejen zdravstveni dom v čast 20-letnice osvoboditve. Na pročelni strani je relief padlega partizana in dom je v celoti spomenik padlim borcem.

Gozdno gospodarstvo Ljubljana gospodari na 105.000 ha gozdnih površin. Od tega je več kot 70 % zasebnega gozda, drugo pa je družbena last. Več ali manj negovani gozdovi segajo od Planine do doljenjskega Krma pa do Zidanega mosta in na severu do Kamniških planin. V kolektivu je zaposlenih nad 750 delavcev, ki se vsi trudijo, da bi dosegli čim boljši način gospodarjenja. V nekaj letih jim je uspelo sebnjo skoraj mehanizirati; poleg tega skrbje za sodobno nego gozdov in za nove nasade hitro rastočih drevesnih vrst.

Podzemeljske jame pri Domžalah

Marsikdo še ne ve, da je od Domžal do Moravč v gorskem grebenu med Savo in Račo doslej znanih že okrog 40 večjih in manjših podzemeljskih jam. Ze več kot pred sto leti sta raziskovala te jame znani raziskovalec Simon Robič iz Kranjske gore, ki je služboval v Dobu pri Domžalah in Ivan Šešek iz Škocijana. Robič je objavljajl rezultate svojih izsledkov in najdbe jamskih živali, prav tako pa je objavljajl velikost in obliko jam. Verjetno bi Robičevo pisanje v nemščini pozabili, če ne bi pisec Leopold Podlogar v »Škocijanskih drobtinica« zapisal poglavja o naših jamah in vzbudil zanimanje pri sedanjih domžalskih jamarjih.

Pri Škocijanu blizu Domžal, je vodna jama na Studencu, ki jo je že leta 1962 uredil za obisk turistov in elektrificiral jamarski klub Domžale. Hoja po njej pa je zaradi nizkega stropa precej naporna. Za raziskovanje našega Krasa smo v decembru 1961 organizirali jamarski klub Domžale. Ta opravlja vsa raziskovanja in ureja jame brezplačno s prostovoljnimi delom ob pomoči občine Domžale in nekaterih podjetij, med katerimi naj bi posebej omenil Papirnico Količevo.

Med najlepšimi je Osoletova jama pri Dešnu nad Moravčami. Prvo raziskovalno akcijo v to jama je vodil pred tedni umrl Frfrarov Mavric iz Krašča. Od tega je že 30 let in je z dobrimi fotografskimi posnetki, ki jih je naredil v njej, pri domačinih vzbujajl zanimanje za skrite lepote. Nedvomno sodi med lepe podzemeljske objekte tudi Dolga cerkev v Javorščici, ki jo opisuje že Robič. Najdaljša jama, ki ima kapnike in podzemna jezera, je lani odkrita Tomičeva jama v Stegnah.

V vzhodju Moravske doline je v Zalogu že dolgo znana Boštanova jama, ki se je v decembru 1964 precej povečala. Domžalski jamarji so odkopali z ilovico zatrpan prehod v nov zasipan prostor. Zdaj pa je torišče jamarskega dela na Gorjuši pri Železni jami v bližini gradu Krumperk pri Domžalah. Tu so že leta 1963 naredili nov vhod v jama in izdelali čez 30 m železobetonskih mostov čez prepade. Tudi elektrifikacija jame je bila težavna. Otvoritev je bila zelo slovesna, saj je bil to že drugi pomemben uspeh domžalskih jamarjev.

Komaj 100 metrov od Železne jame, je tako imenovana Babja jama, v kateri naj bi se po ustnem izročilu skrivali pred Turki otroci in ženske, medtem ko so se možje borili na grajskih obzidjih. V tej jami bodo letos ljubljanski arheologi začeli z izkopavanjem oziroma sondiranjem tal.

Omenim naj še tretjo, do sedaj znano jama na Gorjuši Mišovo jama, ki so jo jamarji raziskali že lani. Uganka jim je ostala le še za ped velika odprtina v steni. Prav tu so letos februarja prebili tri stene in prišli v nove podzemne prostore. Po mnenju raziskovalcev in strokovnjaka za oblike in nastanke jam, dr. Ivana Gamsa, se jama še nadaljuje v smeri Sv. Trojice in proti Železni jami.

Stane Stražar

Chess Tournament of Peace

The first International Chess Tournament of Peace, held in Zagreb this year, attracted the best world grandmasters who matched their wits in 19 rounds of the tournament. The miniature of the Horseman of Peace, the magnificent statue of the Yugoslav sculptor Antun Augustinčić in front of the U. N. Palace in New York, remained in Zagreb. The first prize was namely shared by two winners, Bora Ivkov from Yugoslavia and Uhlman from East Germany. The surprise of the day was the only undefeated grandmaster of the tournament, the young Slovene Bruno Parma, who was only half a point behind the world champion Petrosjan, who finished third. According to experts, Parma is now besides Ivkov the greatest hope of the Yugoslav chess.

Šahovski veleturnir miru

V Zagrebu je bil letos prvič mednarodni veleturnir miru, na katerem so se zbrali najboljši velemejstri sveta in se v devetnajstih kolih pomerili za naslov najboljšega med najboljšimi. Konjenik miru — miniatura veličastnega spomenika miru pred zgradbo OZN v New Yorku, delo jugoslovanskega kiparja Antuna Augustinčiča, pa je ostal v Zagrebu brez lastnika. Na prvem mestu sta namreč dva enakovredna zmagovalca: Jugoslovan Bora Ivkov in Uhlmann iz DR Nemčije. Veliko presenečenje tega turnirja je bil Slovenec Bruno Parma, ki si z Madžarom Portischem deli četrto in peto mesto in je med 15 velemejstri ostal edini neporažen, samo pol točke zaostanka za svetovnim prvakom Petrosjanom (tretji na lestvici). Ta odlična uvrstitev mladega Ljubljana je nedvomno njegov življenjski uspeh; strokovnjaki trdijo, da je Parma ob Ivkovu največja nada jugoslovanskega šaha.

Drugič na Himalajo

Avgusta letos bo odpotovala v Nepal druga jugoslovanska alpinistična odprava na Himalajo. V načrtu imajo osvojiti 7902 metra visok vrh Kangsbachen. Doslej se še nobena odprava ni povzpela na ta vršac.

Odprava bo štela dvanajst članov. Vodja bo Jože Govekar, v odpravi pa so še: dr. Andrej Župančič, Marko Butinar, Pavle Dimitrov, Ciril Debeljak, Zoran Jerin, Tone Sazonov, Ljubo Juvan, Tone Škarja, Metod Humar in Pavle Šimenc. To so prekaljeni alpinisti, ki imajo za seboj nešteto vzponov v domačih in tujih gorah in bogate izkušnje z lanskoletnih odprav v Ande, na Kavkaz in na Spitzberge. Doma so z Jesenic, iz Ljubljane in Celja. Njihovi poklici: zdravnik, grafik, mizar, strugar, novinar, električar, mehanik.

Namen odprave niso zgolj plezalni dosežki, temveč tudi raziskave fizioloških pojavov v velikih višinah. Te raziskave bo vodil dr. Andrej Župančič, sin slovenskega pesnika Otona Župančiča.

Odprava na Himalajo bo odpotovala avgusta, vrnila pa se bo septembra. Vsa oprema bo tehtala okrog pet ton. V gorah bodo potrebovali okrog 200 nosačev.

Zanimivo je še, da vlada v Nepal, državici pod Himalajo, kjer bodo startali jugoslovanski alpinisti, edino naši odpravi ni odpovedala gostoljubja.

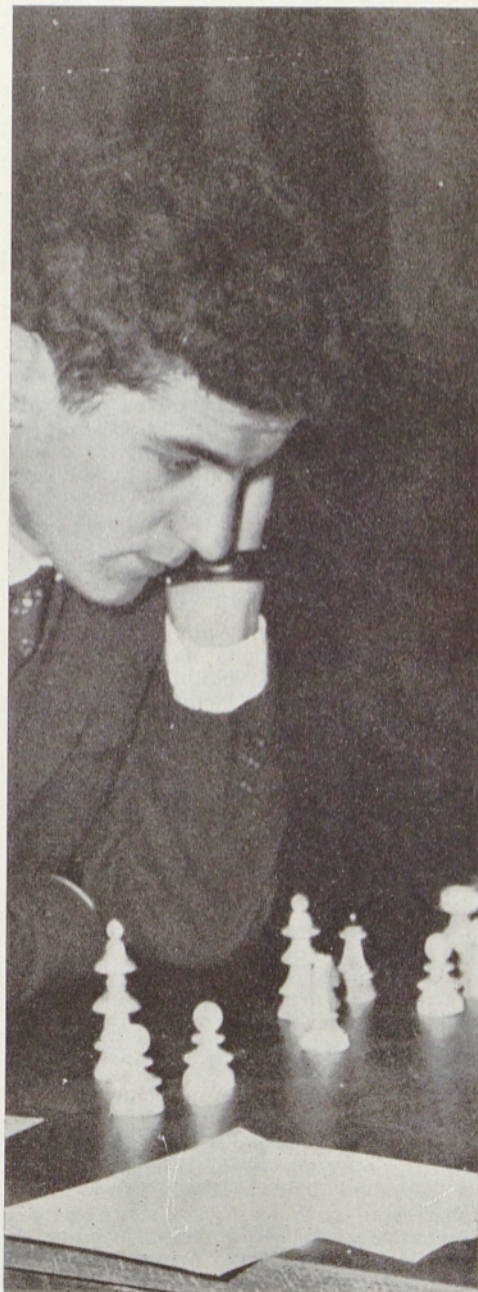
Reminiscences of Ljubljana's Partisan Days

The favorite mass manifestation celebrating our liberation is the annual march along the barbed wire of the occupied Ljubljana. This year, the twentieth anniversary of the liberation gave the event an even more festive character.

About 27.000 participants gathered at numerous starting-points from where five-man teams started with flags and song on their 15-kilometer long way, past well-remembered war memorials, to the finish on Revolution Square, where they were cheered by thousands of people.

The team of the athletic club Ljubljana was first in the 25-kilometer march for men. The relay race for men was won by the leading team from Celje, which also provided winners in the 10-kilometer march for women. The first place in the relay race for women was won by the team from Zagreb, and schoolboys from Šentvid were first in 5 × 1000 relay race.

The event was brought to a suitable close in the Slovene Philharmonic Society Auditorium. Boris Mužič, president of the War Veterans' Association, distributed memorial plates and prizes to competitors who were then greeted also by the vice president of »Slovenska narodna podporna jednota« Edvard Tomšič from U.S. A., who was visiting in our country at that time.

KULTURNI ZAPISKI

1 | 2
3

V počastitev spomina revolucionarja Borisa Kidriča, ki je umrl pred 12 leti, so tudi letos podelili nagrade za znanstvene dosežke s področja tehničnih ved na Slovenskem. Podeljenih je bilo deset nagrad iz sklada Borisa Kidriča in štiri nagrade za iznajdbe in izpopolnitve.

Violinistka Jelka Stanič se je vrnila s skoraj trimesečne turneje v Holandiji, Franciji, ZDA in Kanadi. Z »Zagrebskimi solisti« pod vodstvom Antonia Janigra je samo v ZDA nastopila na 42 koncertih. Kritiki največjih in vodilnih listov v Parizu, Amsterdamu, Bostonu, Chicagu, San Franciscu, Los Angelesu in drugje brez pridržkov hvalijo njeno vsestransko vzorno izvajanje.

»Trio Lorenz požel triumfalen uspeh« — tako je napisal kritik v Liegeu, belgijskem mestu, o nedavnem gostovanju tria bratov Lorenz, ki je nastopal v sklopu izmenjav med glasbenimi akademijami. Profesorji tamkajšnje akademije so sporočili srčne čestitke ljubljanskim profesorjem in šoli, ki vzgaja take mlade umetnike.

Komorni moški zbor iz Celja je nastopil v švicarskem mestu Montreux na »Srečanju komornih zborov«, na katerem je sodelovalo 13 držav. Celjani so v zelo močni konkurenci dosegli drugo mesto.

Pevski zbor »Lipa« iz Ajdovščine je gostoval v Bologni, kjer se je udeležil proslave 20. obletnice italijanskega odporniškega gibanja. Zbor je nastopil na festivalu v Bologni, nato pa še v nekaterih okoliških krajih.

Slovensko gledališče v Trstu je za svojo šesto letošnjo predstavo pripravilo »Veliki slovenski pasijon«. Ima tri dele: Soldaški

Špela Rozin naša mlada filmska zvezda

1
Izseljenci s Pomurja na obisku
v Soboti
2
Spela Rozin
3
Novinar Bogdan Pogačnik
v Mehiki

Večkrat smo že zasledili novice o njenih uspehih: igrala je glavno vlogo v jugoslovanskem in kmalu nato v poljskem filmu; v Italiji so jo izbrali za najprikupnejšo tujo igralko in ji podelili »Zlato kapo«; v ameriškem in petih italijanskih filmih je igrala glavne vloge in je imela za soigralce znane igralce, kot: Gerrard Blain, Stewart Granger, Mickey Rooney, Raf Valone... Za italijansko televizijo je posnela serijo zabavno-glasbenih oddaj »Za Bum«, ki je v Italiji zelo priljubljena... Zato smo se odločili, da jo predstavimo tudi bralcem »Rodne grude«; naj spoznajo mlado slovensko filmsko igralko, Ljubljanko po rodu, ki si je utrla pot tudi pred tuje kamere. Poprosili smo jo za razgovor. »Trenutno žal ne utegnem,« je povedala njena mama. »V Zagrebu snema televizijsko komedijo »Mala nočna glasba«, v kateri igra glavno žensko vlogo. Pripravite vprašanja; ko se bo čez dva dni vrnila, se oglasite, da vam bo odgovorila.«

Čez tri dni so nas čakali njeni odgovori in njene fotografije, mlade igralko pa nismo več našli v Ljubljani. Morala se je nemudoma vrniti v Rim, kamor so jo klicali zaradi poskusnega snemanja v novem italijanskem filmu.

In tako vam predstavljamo njene odgovore in upamo, da vam bomo vsaj bežno prikazali umetniško pot, delo in uspehe mlade filmske igralko, deklice z zlatimi očmi, kot ji pravijo njeni občudovalci v Italiji.

Kdaj in kako ste prišli k filmu?

Leta 1958 me je na cesti nagovoril neznanec in me vprašal, če bi hotela igrati v filmu. Prepričana sem bila, da me vleče in da bi se ga rešila, sem rekla: »Telefonirajte moji mami in se pogovorite z njo!« Še preden sem se vrnila domov, se je že pogovoril. Bil je Žarko Petan, ki me je angažiral za vlogo v kratkometražnem filmu. Tej je kmalu sledilo še nekaj manjših vlog, nato pa sem že dobila glavno vlogo v jugoslovanskem filmu »Čudno dekle.«

Imate igralsko akademijo in če je nimate — ali jo kaj pogrešate?

Igralske akademije nimam in je ne pogrešam. Mislim, da sem se z veliko dela in snemanji pri mnogih filmih naučila mnogo več kot s študijem na akademiji. Kljub temu v Rimu obiskujem »Actors Studio«, ki sprejema samo poklicne igralce za izpopolnitev.

V koliko jugoslovanskih filmih ste sodelovali?

Igrala sem v dvanajstih domačih filmih.

Kdaj so se začeli za vas zanimati v tujini?

Po puljskem festivalu, kjer so predvajali film »Čudno dekle«, v katerem sem igrala glavno vlogo, so se začeli zame zanimati Poljaki; ponudili so mi glavno vlogo v filmu »Julija in tema«, ki sem ga posnela oktobra leta 1962.

V Rimu vas še za poldrugo leto veže pogodba z menažersko hišo Kaufmann-Lerner. Zanima nas, v kakšnih filmih ste že igrali in kako je s tujimi jeziki? Ali svoje vloge sami govorite, ali pa vam tuje igralke posodijo svoj glas?

Kaufmann-Lerner je ameriški filmski menažer, ki ima pogodbo z mnogimi svetovnimi igralci najrazličnejših narodnosti.

Igrala sem v poljskem filmu (govorila sama), ameriškem filmu (govorila sama) in petih italijanskih filmih ter na italijanski televiziji, kjer seveda tudi govorim sama. Tuji jeziki mi ne delajo nobenih težav.

Ste zadovoljni z življenjem in delom v tujini ali si želite, da bi imeli doma dovolj priložnosti za delo in zaslužek?

Seveda si želim veliko delati tudi v domovini.

In če bi bilo dela dovolj — bi ostali doma ali bi dajali prednost snemanju v tujini?

Snemala bi v glavnem doma, vendar bi z veseljem posnela tudi kak dober film v tujini.

Kadar se od časa do časa vrnete v domačo Ljubljano — kako se počutite? Vam je zelo majhna in dolgočasna po razgibanem tempu življenja v tujih velemestih?

Ne, ni dolgočasna. Ljubljana je zame vedno najlepše in najljubše mesto.

Imate kaj domotožja? Ste navezani na dom? Imate v Ljubljani mnogo znancev in dobrih prijateljev?

Vsekakor, domotožja imam precej. Zelo sem navezana na dom in tudi na prijatelje.

Kako živite v tujini? Veliko in naporno delate? Se radi zabavate, veliko potujete? Ali morda kaj študirate?

Delam veliko, razen Actors Studia študiram tudi petje. Za rimsko radijsko postajo sem posnela tri pesmi, zdaj pa potekajo razgovori za snemanje samostojne gramofonske plošče. Rada bi prevedla besedila nekaterih jugoslovanskih zabavnih melodij, ki jih v Italiji sploh ne poznajo, in jih posnela.

Ali ste v tujini že kdaj srečali izseljence-rojake in če ste, kakšno je bilo srečanje z njimi?

Da, srečala sem jih in bilo je vedno zelo ganljivo. Na dolgo in široko sem jim razlagala, kako je pri nas v domovini.

Slovenski novinar po obeh Amerikah

Nedavno se je vrnil s potovanja po Severni in Južni Ameriki novinar časnika »Delo« iz Ljubljane Bogdan Pogačnik, ki je tudi član glavnega odbora Slovenske izseljenske matice. Na svoji skoraj sto tisoč kilometrov dolgi novinarski turneji se je povsod zanimal tudi za naše izseljence. Od Aljaske na skrajnem severu pa spodaj do Punte Arenas in Ognjene zemlje v Čilu je našel naše rojake, doma iz Slovenije ali Jugoslavije, zlasti z dalmatinskih otokov. Pisal je o njih, se pogovarjal z njimi, obiskoval njihove kulturne domove ter sodeloval v radijsko-televizijskih oddajah po teh deželah. Bil je v ZDA, na Trinidadu, v Venezueli, Braziliji, Urugvaju, Paragvaju, Čilu, Boliviji, Peruju, Mehiki in na Kubi.

Že to kaže, kako danes tudi slovenski tisk obvladuje široka svetovna področja ter bralce neposredno obvešča o dogajanjih po svetu. Po vrnitvi v Ljubljano je Bogdan Pogačnik poročal o svojih stikih z izseljenci na seji glavnega odbora Slovenske izseljenske matice. Hkrati pa je naše uredništvo zaprosil, da preko Rodne grude, na katero je marsikje na svetu poti po obeh Amerikah naletel, sporoči vsem dragim rojakom v Severni in Južni Ameriki svojo zahvalo za prisrčen sprejem ter obilico iskrenih želja in pozdravov.

mizerere in Kmečki rekviem, ki ju sestavljajo verzi iz ljudskih pesmi in pa Skofje-loški pasion — naš 250 let stari kulturni spomenik. Delo je režiral Mirko Mahnič. **V Trstu pri Sv. Ivanu** so odprli novo slovensko šolo. Interne slovesnosti so se udeležili profesorji in učenci drugih slovenskih tržaških šol.

Književnik Ivo Andrić, prvi jugoslovanski Nobelov nagrajenec, je podaril skladu za napredek knjižničarstva v Sarajevu 19 milijonov dinarjev z željo, da bi denar porabili za razvoj ljudskih knjižnic.

Slovenska filharmonija je gostovala v več italijanskih mestih; z orkestrom sta odpo-tovala tudi naša najvidnejša solista Du-bravka Tomšič in Igor Ozim, kot dirigen-ta pa Samo Hubad in Bogo Leskovic. Poleg koncertov v raznih mestih pa bo orkester snemal v Milanu na plošče tudi Musorgskega »Slike z razstave«.

V Ljubljani je umrl znani skladatelj cerkvenih skladb in glasbeni pedagog 85-letni monsignor Stanko Premrl. Bil je redni profesor Glasbene akademije v Ljubljani. **Pablo Picasso**, eden najslavnejših živečih slikarjev, je podaril skopskemu muzeju svojo sliko »Ženska glava«. Podarjeno sliko so prepeljali v Skopje skupaj z nekaterimi deli, ki so jih podarili skopski galeriji še drugi v Parizu živeči slikarji.

»Pariz brez slavoloka zmage. Sarajevska založba »Veselin Masleša« je izdala knjigo »Pariz brez slavoloka zmage« (Pariz bez trijumfalne kapije), v kateri avtor Milisav Ivanišević opisuje bedno usodo petih, šestih mladih izseljencev — beguncev, ki so ilegalno pripotovali v Pariz — mesto svojih sanj in velikih upov. A življenje niso sanje; zlasti pa ne življenje v velikem, tujem mestu, ki ne prizanaša ne svojim ljudem in še manj tujim. Eden za drugim drsé navzdol, niže in niže v bedno življenjske proletariata, ki se enemu konča s smrtjo pod vagonom metroja, drugi postane zvodnik, ki prodaja celo svoje dekle, in tretji, inženir Tomas, ki nikakor ne more dobiti službe in živi le od danes do jutri z denarjem, ki ga prisluži z izkladanjem tovarnjakov, se končno, vsega naveličan, odloči in odide v Afriko med legionarje. Le Boris — študent, si bo morda našel v Parizu košček sreče. Z usodo glavnih junakov se prepletajo usode drugih rojakov, vse pa preganja domotožje s skritim hrepenenjem po domačih krajih in po domačem življenju, ki so ga tako nespametno zapustili. Za knjigo se zanima založba Mladinske knjige, ki jo bo verjetno izdala v slovenskem prevodu.

Marta

Odlomek iz romana »Ne bog ne živala«

Dvajset let Primorskega dnevnika. Nedavno je izšla jubilejna številka Primorskega dnevnika, glasila tržaških, goriških in beneških Slovencev. Njegove korenine pa segajo v čase medvojnih let, saj je Primorski dnevnik naslednik Partizanskega dnevnika, ki je izhajal v gozdovih, med pokanjem pušk, sredi borb. Partizanski dnevnik je bil takrat edini tiskani dnevnik upora v okupirani Evropi. Izhajal je vsak dan in vsaka njegova številka je vedno znova potrjevala trdno odločenost primorskih Slovencev, da hočejo do kraja dobojevati svoj boj. — V zmagoslavni dneh pred dvajsetimi leti, ko je vsa Evropa slavila zlom nacifašizma in si je ljudstvo s Primorske, Gorice in Trsta prvič priborilo oblast, je Partizanski dnevnik nasledil Primorski dnevnik, ki je postal in ostal zvest glasnik slovenskega ljudstva na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji v povojnem obdobju.

V Martini sobi je bilo prijetno toplo. To je bil prvi občutek, ko je odprla vrata in sem stopil v majhen, pravokoten prostor. Se vsa prezebla od mrzlega nočnega zraka in tesno zavita v plašče sva tiho stopala po stopnicah. Marta me je povabila na kavo, in čeprav bi tudi to lahko razumel le kot eno izmed pravil stare igre, nisem hotel premišljevati o drugih stvareh. To je bila zadnja stopnica tiste nezavedne »usode«, ki naju je ves večer puščala čepeti v kavarni in kateri sva sledila, da se nama ne bi bilo treba odločati. Stvar je bila vsaj na videz tudi razumna: vsako tako nočno potepanje je treba nekako zaključiti in popitemu alkoholu je treba dodati zadnjo piko v obliki skodelice črne kave. Tako je po navadi v vsaki večerni ali nočni družbi, in čemu bi se prav midva z Marto odrekla temu posvečenemu običaju? Vrata so namreč slej ko prej ostajala odprta. Nič še ni bilo odločeno. Lahko ostanem, lahko pa tudi odidem takoj po črni kavi in že na stopnicah se ne bom več mogel spomniti nje-nega pravega okusa.

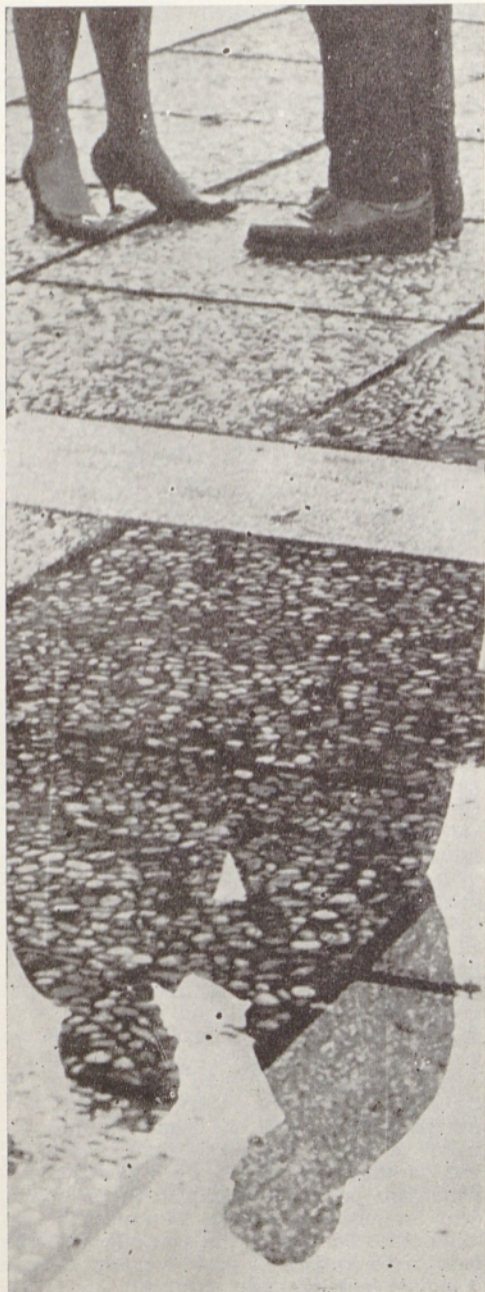
Galgal bi, če bi zdaj zatrjeval, da nisem mislil tudi na drugo možnost, to se pravi, da bi z Marto spal. Vendar prav tako ne bi bilo res, če bi rekel, da je bilo to namen, preračunani namen mojega dolgega tavanja z njo. To je bila prav takšna možnost kot turška kava, morda samo v obliki drugačna varianta zadnje pike. Razlika je bila v tem, da je bila kava že sprejeto dejstvo, postelja pa še zmeraj samo možnost. Vse je bilo odvisno od razpoloženja, nobena beseda še ni bila izrečena, res pa je, da zdaj nisva več sedela v kavarni, ampak pri njej doma.

Prav gotovo se dogaja več tisočkrat, sem mislil, da obstojita pozno ponoči moški in ženska pred zaprtimi vežnimi vrati in se z besedami: Greva še k meni na eno kavo? ali: Bi lahko pri tebi še kaj popil? vabita v posteljo. Oba sta odrasla, oba vesta, za kaj gre, toda naučila sta se, že zdavnaj nekoč, da se o postelji in ljubezni ne govori odkrito. Pred vrati ju je zmeraj še nekoliko sram priznati telo, ne moreta pozabiti, da sta pokrita z obleko, izgovor s kavo pa ju rešuje zadrege.

Tudi z Marto sva odžebala to molitvico pred njenimi vrati, skoraj nevede, raztreseno, morda ne čisto zares, vsekakor pa iz navade. Marta je odprla torbico, poiskala ključ, ga vtaknila v ključavnico in rekla popolnoma samoumevno:

»Pojdi, bom skuhalo še eno kavo.«

Nisem rekel: Ne, Marta, pozno je že, kdaj drugič, ampak sem ji brez besed sledil. Bilo je zelo mrzlo in ni se mi dalo, da bi pešačil skozi prazne, dolge ulice do svojega stanovanja na drugem koncu mesta. Razen tega bi se mi zares prileglo popiti dobro, močno kavo. Tudi k Marti v posteljo bi zlezal brez odlašanja. Toda najbrž bi vse to še ne odločilo: ne mraz, ne kava, ne lepo Martino telo me niso dokončno pregovorili, da sem tiho stopal v četrto nadstropje stare hiše. Večer s konjakom in kavo in pogovori me je načel. Po Mileni tega še nisem doživel in sem se skrbno varoval, da bi. Zdaj pa se je spet nekaj premaknilo. Nisem bil več scela kot posušen kos lesa, ampak vznemirjen kot živi pesek. Me je stara igra na novo prevarala? Skoraj celo leto sem živel v nekem polsnu, izogibal sem se vsakršni bližini, spomin na Mileno je bil preoster. Nocoj ob Marti pa sem se začel prebujati: bilo mi je dolgčas in bil sem sam in ta občutek dolgočasne samote ni bil prijeten. Ne, nisem hotel biti sam, hotel sem imeti nekoga ob sebi, ki bi me ne izročil na milost in nemilost praznoti. Bližina moškega je bila v takih urah brez pomena. To ni bila vesela osamljenost po dokončanem delu, ko se znajdeš v na pol pustem, na pol nemirnem vmesnem prostoru in te žene v razgibano družbo znancev ali na zaupen pomenek s prijatelji. To

ni bila potreba po raztresajočem vrvežu ali duhovitem klepetu, ampak boleča želja, da bi se koga dotikal, da bi svojo samoto premagal v kom drugem. V takih trenutkih bi se najraje stlačil komu pod kožo, prenehal misliti s svojimi možgani, do nezavešči rad bi zginil v drugega človeka. Žilo bi stisnil ob drugo žilo, mišico ob mišico, kost bi skrnil za drugo kost, zvil bi se kot otrok v materino krilo in bi se čutil varnega v hrbet. Tako se lahko samo stisneš ob žival ali žensko. Tako sem se morda jaz zdaj hotel stisniti ob Marto. Moral bi iti, četudi ne bi bilo mraza, če mi ne bi skuhala kave in če me ne bi pustila k sebi v posteljo. Potreboval sem nekoga, da mi varuje hrbet, da bi me ne bilo strah vseh tistih neznanosti, ki so se prebujale v meni kot pošasti. Bil je napad samote, morda ga je celo Marta izzvala, in potreboval sem zaveznika. Po tem dolgemu, varnem večeru, me je postalo strah, da bi bil spet sam.

Martina soba, pravzaprav garsonjera, je bila na vrhu starega stanovanjskega bloka. Ko sva šla po stopnicah mimo tolikih vrat skozi nadstropja, sem nehote pomislil na »te ljudi«. Zdaj najbrž spijo, čeprav tem vratom z medeninastimi tablicami in potuhnjenimi kukalniki ne kaže zaupati. Morda kaka stara veščica ne more spati, pa preži za vrati, sem mislil. Kar daj, sem rekel pri sebi, kar daj, še jezik ti pokažem, če hočeš.

V Martini sobi že nisem več mislil na to. Odložil sem plašč, potem pa sem stopil k oknu in odgrnil zaveso. Skoz gostečo se meglo so mežikale cestne svetilke, zdelo se je kot mlečno morje, z majhnimi zgubljenimi barkami, tu in tam sem opazil kako drevo, ki je štrlelo iz megle kot veja v poplavi, hiše so bile samo temni obrisi in komaj kje sem opazil liso razsvetljenega okna. Koliko Mart in Andrejev še bedi na podoben način ob tej uri, sem pomislil. Morda sto, morda dvoje, troje, morda pa samo midva. Popolnoma vseeno je. Drug drugemu ne moremo pomagati.

Spustil sem zaveso in sedel na kavč. Naslonil sem se, bil sem že malo utrujen, vendar nisem zaprl oči, gledal sem Marto, ki je pripravljala kavo. Medtem ko sem stal pri oknu, se je preoblekla v domačo haljo in si razpustila lase. Gibala se je tiho, a nekako varno, z roko je zmeraj segla tja, kamor je bilo treba. Njena gotovost je prehajala tudi name, stvari so postajale zaupljive, domače. Nič več ni bilo tiste brezosebnosti, ki naju je obkrožala v kavarnah in na cesti, bile so samo stene, predmeti in midva. Druge sva zdaj izločila, izpuhteli so iz najinih misli, niso več stali med nama z zahtevami po formalnostih, ki so predpisane v človeškem občevanju. Zdaj sva bila samo dva, dostopnejša, čistejša, morda tudi bližja drug drugemu, že več kot prijatelja in še manj kot ljubimca, moški in ženska, moški in ženska na začetku sveta.

»Nimam več dosti kave,« je rekla Marta. »Pozabila sem jo kupiti. Ne bo preveč močna.«

»Nič zato.«

Prižgala sva cigareti in skozi paro in dim sem opazoval Marto, ki je čepela na blazini ob vznožju kavča. Imela je podolgovato glavo in izrazil, nekoliko deško predrzen obraz. Ta obraz je bil zelo čuječen in nemiren, odzival se je na vsako misel in vsako čustvo, vsako besedo je spremljal in zdelo se mi je, da se venomer vrti okoli oči. Bile so čudne oči, tople, otožne, pa spet razigrane, čeprav zmeraj malo odsotne, zmeraj malo umaknjene iz razposajene igre obraza. In vendar so govorile o nji določneje kot obraz. Če so se v njih prižgale vesele luči, se je zdela Marta človeška, tukajšnja, skoraj otroška, toda že čez hip je šla skoznje neka otožnost, tako gleda žival na preži, sem mislil, ranjeno in morda zato tudi nevarno. Bolj ko sem jo gledal, bolj sem čutil, da so prav oči najbolj njena lastnina, ne bi jih mogel zamenjati z nobenimi drugimi.

Gledal sem Marto in ji skušal vrniti njen enkratni obraz in zato sem namerno strmel v njene oči. Skodelici sta bili prazni. Marta je ugasnila cigareto in vstala. Stresla je pepelnik v peč, potem je po-

Naš rojak Anton Dermota, prvak dunajske Državne opere, je bil imenovan za rednega profesorja visoke šole za glasbeno in gledališko umetnost na Dunaju. Dermota bo ob sodelovanju svoje žene Hilde Dermota predaval v oddelku za klasično pesem in oratorij.

Skopski novinar Jovan Popovski je podaril mestni skupščini Skopje svoj avtorski honorar v znesku 1.100.000 din, ki ga je dobil za monografijo »Skoje 1963«. Monografija opisuje tri podobe Skopja: zgodovinski razvoj, vzpon mesta in posledice, ki so nastale po potresu. V monografiji je lepo prikazana tuja pomoč porušenemu mestu. Svoje darilo je avtor namenil za pomoč otrokom, ki so ob potresu ostali brez staršev.

Dve generaciji

Uspel nastop Vinka Globokarja v Ljubljani

V svetu sodobne glasbe pomeni Vinko Globokar ime, ki že dolgo ni neznano. O mladem, nadarjenem umetniku in njegovih uspehih smo v našem listu že pisali. Vinko Globokar, sin slovenskega izseljenca — povratnika iz Francije, je ljubiteljem glasbe znan predvsem kot odlični pozavnist — za igranje na tem instrumentu je prejel visoka mednarodna priznanja. V soboto, 10. aprila pa je pripravil mladi glasbenik obiskovalcem Slovenske filharmonije novo presenečenje: na koncertu moderne jazz glasbe se je predstavil hkrati kot skladatelj, aranžer, dirigent in solist. Večer je bil posvečen izključno Globokarjevimi lastnim skladbam in priredbam znanih tujih del s področja jaza. Plesni orkester RTV Ljubljana v povečani zasedbi, ki je skladbe izvajal, je vodil Vinko Globokar sam in tako prvič nastopil na odru Slovenske filharmonije kot dirigent.

Vinko Globokar je ta večer ponovno nastopal v Ljubljani kot gost. Po vzletnem študiju glasbe v Parizu se zdaj izpopolnjuje v Berlinu kot štipendist Fordovega programa.

Prav veseli bomo, če bomo mladega umetnika sodobne glasbe lahko še večkrat pozdravili na domačih tleh.

S poti

(Iz zbirke »Bolečine nedoživetega«)

*Nocoj smo v taborišču kres prižgali
in sedli pokraj njega — kakor v hosti. —
V večer odmeva pesem o mladosti
in smeh, ko smo po trati zaplesali.*

*Kitare ... Jazz ... Razposajenost rase
iz hipa v hip. Od plesa rdijo lica. —
A moja misel, svetla kot kresnica
med praprotjem, spolzi v nekdanje čase.*

*Prišli so tiho in molče prisedli
s triglavkami na glavi stari znanci;
(ta je na Čavnu pal, ta pod Gorjanci)*

*in smo krepko si v zveste roke segli,
potem pa kot nekoč vso noč bedeli
in tiho v ugašajoči kres strmeli.*

BOJAN PISK

Nocoj je pomlad

(Iz zbirke »Upadla gladina«)

*Danes
so se vrstile ptice.*

*Kako so jih dolgo
in željno
čakala drevesa.*

*Zdaj
so jih vzela
vsa radostna
v svoje zelene dlani
in jih božajo
mehko,
ljubeče.*

*A na večer
bo morda nekje
še zaječalo drevo.*

*Kot da se niso vrstile
vse ptice.*

brala džezvo in skodelici ter vse skupaj odnesla v drugi konec sobe, ki je bil z majhno zaveso pregrajen v kuhinjo. Odprla je pipo, skozi šumenje vode so se od časa do časa oglasili drobni porcelanasti zvoki. Zdaj bi se torej lahko vzdignil in odšel, toda ni se mi dalo nikamor. Tukaj je bilo toplo in varno in utrujenost mi je zlezla v kosti. Sedel sem naprej, kadil in čakal, da se Marta vrne iz kuhinjske pregrade. Ura je bila skoraj že štiri. Marta je odgrnila zaveso in videl sem, da se je medtem preoblekla v pižamo.

»Pozno je,« je rekla. »Greva spat. Sedi na stol, da posteljem.«

Šel sem popit kozarec vode, pustil sem jo dolgo teči, da je bila mrzla, in ko sem se vrnil, je bila Marta že v postelji. Obrnila se je k steni in rekla: »Upam, da boš imel dovolj prostora. Ugasni luč.«

Slekel sem se, utrnil svetilko in zlezal pod odejo.

Kava me je nekoliko osvežila in ljubilo bi se mi govoriti. Marta je ležala ob steni, s hrbtom obrnjena proti meni, in je mirno dihala. Zazdelo se mi je, da bi lahko zaspala tako hitro, da bi mi ne utegnili reči niti lahko noč. Tega pa vendar nisem želel. Poiskal sem z rokami njeno glavo in jo počasi obrnil k sebi. Nisem je mogel videti, ker se oči še niso privadile na temo. Narahlo sem prislonil dlani ob njen obraz in potem z razklenjenimi prsti počasi zdrsel med štrene las. Poljubil sem jo na usta in tista odrešujoča živalska toplota, ki se naju je za hip dotaknila že v kavarni, je bila spet med nama. Zdaj je tudi Marta stegnila roke in me objela.

Odkritje zagrebškega znanstvenika

Naš znanstvenik dr. Guberina je kot direktor inštituta za eksperimentalno fonetiko v Zagrebu proučeval glasove človeške govorice glede na njihovo slišnost s človeškim ušesom. Na osnovi svojih doživetij je razvil svojo teorijo pod imenom verbotonalni sistem, ki nas usmerja na najboljša slušna področja naglušnega ali gluhega.

Dosedaj so v praksi že uporabljali slušne aparate ali kratko proteze, ki so pa ojačevali glasove v tistem področju, kjer je bil ta slab ali zelo slab. To je primer pri ljudeh, pri katerih je proces razpadanja sluha zajel ne samo srednje, ampak tudi notranje uho. Pravega učinka, razen pri tistih, ki so imeli okvarjeno samo srednje uho, ni bilo, ker ni bilo mogoče izgubljenega slušnega področja dovolj ojačiti. Pri prevelikem ojačenju glasu so se že pojavile bolečine v ušesu, s čimer je bilo slišanja konec. Ti slušni aparati so bili izredno občutljivi in so že pri najmanjšem premiku zelo piskali in so jih prizadeti na sluhu težko prenašali.

Dr. Guberina pa je menil, da nima smisla ojačevati v tistem področju, kjer je sluh skoraj izgubljen, ampak tam, kjer je skoraj pri vsakem prej omenjenem pacientu še dobro ohranjen, to je pri nizkih in zelo nizkih tonih. Normalno uho sicer teh področij ne izkorišča, ker ima drugih, boljših dovolj, zato to področje več ali manj ohrani. Nasprotno se pa pri tistih, ki nimajo drugih slušnih področij več na razpolago, to nizko področje lahko tako dobro razvije, da nadomesti v celoti druga slušna področja. Torej se iz gluhega ali naglušnega otroka lahko razvije slišč otrok, z ali celo brez slušne proteze. Vendar vse to lahko dosežemo v nekaj letih pri zelo mladem otroku, in sicer z dolgotrajnimi vajami in pravilnim načinom dela s pomočjo aparatov, ki se imenujejo SUVAG (Système Universel Verbo-tonal d'Audition — Guberina).

Ti aparati so urejeni tako, da odrežejo z električnimi filtri tiste dele glasov, katerih nočemo slišati, oziroma, ki niso važni za razumevanje in propuščajo tiste, ki so važni zanj. S temi aparati lahko prikrojimo celotno slišanje točno potrebam prizadetega ušesa, brez piskov in ojačevanja nepotrebnih шумov, kar pomeni velik napredek v primeri z dosedanjim slušnim aparatom.

S temi znanstvenimi izsledki se je končno začela doba, ko se bo pouk na šolah za gluhe in naglušne v celoti preusmeril. Pri dosežanju več ali manj mehničnem načinu učenja govora so učitelji gluhih učili svoje učence, kako naj postavijo govorila za vsak posamezni glas in kako jih naj potem vežejo v besede in stavke. To je bila pravzaprav neke vrste dresura, torej izumetničen način učenja govora, ki je bil izredno naporen in mučen tako za učenca kakor tudi učiteljica in je privedel od rojstva gluhe otroke v najboljših primerih do slabo razumljivega govora in ozkega okvira agramatičnega jezikovnega znanja.

Zraven tega so morali gluhi ostajati v teh šolah po osem in več let, nato še po tri leta v vajeniški šoli, da so dosegli prej omenjeno stopnjo govora in jezika. V srednje šole so šli pa le izjemoma in še to samo tisti, ki so še za silo slišali in pa tisti, ki so kasneje oglušeli, ko so že imeli dober govor in dobro jezikovno znanje.

Sedaj bodo v te šole za gluhe in naglušne sprejeli tri do štiri leta stare otroke, ki se bodo po nekaj letih naučili slišati v svojem ozkem, dobro ohranjenem slušnem področju in zato tudi dobro govoriti, ker pač otrok toliko govori, kolikor in kakor sliši. Nato se bodo otroci prešolali v redne osnovne šole.

V Zagrebu je po zaslugi univerzitetnega profesorja dr. Guberine svetovni center nove verbotalne metode za usposabljanje sluha in govora slušno prizadetih. Profesor sam in njegovi sodelavci so organizirali že nad 30 podobnih centrov v Franciji in Belgiji, a v zadnjem času tudi v ZDA in Kanadi. Tudi v Sloveniji sta bila proti koncu leta 1964 ustanovljena taka centra — eden v Ljubljani in eden v Mariboru.

Razumljivo je, da bo ta metoda zanesljivo osvojila ves svet, pa čeprav se še mnogi, ki se še oklepajo starih načinov dela z gluhi in naglušnimi, ne morejo s tem sprijazniti.

Zdravko Omerza

Zanimiv spored festivala

Otvoritev letošnjega Ljubljanskega festivala, ki bo 30. junija, bo v znamenju 20. obletnice osvoboditve: ta dan bodo odprli razstavo spomenikov in plastik na temo iz narodnoosvobodilne borbe. Teh umetnin, ki so raztresene po vsej Sloveniji, doslej še nismo videli zbranih, zato bo ta razstava za vsakogar zelo zanimiva.

Zvečer bo beograjska Opera z Musorgskega opero »Boris Godunov« začela letošnji operni festival. Isti umetniki bodo naslednji večer uprizorili še Verdijevo opero »Moč usode«. V okviru opernega festivala bodo nastopili še člani zagrebške Opere s Šostakovičevo »Katarino Izmajlovo«, komorni ansambel ljubljanske Opere z Blacherjevim oratorijem »Romeo in Julija« in pa reška Opera, ki bo s solisti Metropolitan opere iz New Yorka Umberto Borssom in Mario Curtis izvedla Puccinijevo opero »Turandot«. Za zaključek bodo verjetno gostovali še umetniki državne Opere iz Bukarešte, ki slove kot eden najboljših opernih ansamblov srednje Evrope.

Dne 14. julija se začno poletne kulturne prireditve, ki bodo trajale vse do konca avgusta. V preteklih letih je prireditve večkrat zmotil poletni naliv; letos pa bo gledališče v Križankah končno dobilo svojo »streho nad glavo«; tako bodo organizatorji festivala rešeni teh »mokrih skrbi« in zato so še z večjo vnemo poskrbeli, da bo spored pester in raznolik.

Vivaldijevemu koncertu »Letni časi«, ki ga bodo izvajali ljubljanski solisti z violinistom Rokom Klopčičem in recitatorko Miro Sardočevo, bo sledil zabavni večer mehikanskih pesmi; nato bo nastopil indijski državni ansambel narodnih plesov Ram Gopal; Collegium Musicum s koncertom sodobne sovjetske glasbe; belgijski kraljevi državni moški pevski zbor »Eupen«; folklorni ansambel iz ZDA »Tamburica«; dva koncerta Salzburške akademije Mozar-

Nove knjige

Ob svojem stoletnem jubileju je izdala Slovenska matica dve reprezentativni knjigi: jubilejni zbornik in celotno bibliografijo v letih 1864—1964. *Jubilejni zbornik* obsega skoraj 450 strani; uredil ga je s smotrnimi prizadevnostjo dr. France Bernik, opremil pa s podobo stare Ljubljane in z učinkovito ornamentiko Janez Bernik.

Bibliografija Slovenske matice 1864—1964 je delo Jožeta Munde. Ta bibliografska knjiga se uvršča med najpomembnejše dokumente o vlogi Slovenske matice v naši slovstveni kulturi, ki ne zajema samo leposlovja, temveč tudi znanost. Knjigo je opremila Miša Bernik.

Istočasno je pri založbi Slovenske matice izšla knjiga Franceta Koblarja: »Dvajset let slovenske drame, I. del«. V tej knjigi je zbrana večina ocen, ki kritično vrednotijo in presojujejo posamezna gledališka prizadevanja in dosežke ljubljanske drame v času med obema vojnama.

Cankarjeva založba je v štirih knjigah izdala »Izbrana dela« Cirila Kosmača: »Sreča in kruh«, »Pomladni dan«, »Očka Orel« in »Tantadruf«. Ciril Kosmač sega v svojih delih najčese v predvojno in vojno dobo, njegovi junaki so živi ljudje, doma s Primorskega, iz krajev, kjer je pisatelj preživel svojo mladost. Nekaj njegovih zgodb je dalo podlago scenarijem naših najboljših filmov. (Vse štiri knjige, vezane v platno, stanejo 5300 din).

V isti založbi je izšlo še novo delo tržaškega pisatelja Borisa Pahorja »Parnik trobi nji«, v opremi njegovega rojaka Lojzeta Spacala. Boris Pahor, ki v svojih delih razkriva preteklo pa tudi sedanjo podobo življenja slovenskih ljudi v Trstu in okolici, je v svojem najnovejšem romanu opisal podtalni boj primorskega ljudstva za osnovne človeške, socialne in kulturne pravice. Pisatelj je v tej knjigi ustvaril umetnino, ki presega vse njegovo dosedanje snovanje. (Cena v platno vezani knjigi 2700 dinarjev.)

Kot tretja knjiga te založbe je izšel roman »Mavrica nad mestom«, ki ga je spisala Mira Mihelič. Pisateljica, ki je doslej v svojih delih opisovala meščanski svet v pretekli in polpretekli dobi, je v tem romanu posegla v našo neposredno sodobnost in tako časovno sklenila obširno kroniko slovenske meščanske družine. (Cena v polplatno vezani knjigi 2200 dinarjev.)

Mariborska založba »Obzorja« je izdala zbirko kritik in esejev publicista Franceta Vodnika »Ideja in kvaliteta«, ki zajema štiridesetletno literarno-kritično dejavnost Franceta Vodnika, z uvodnikom, ki ga je napisal dr. Bratko Kreft.

Kajetan Kovič je po treh pesniških zbirkah napisal roman »Ne bog ne žival«, ki je dobil letošnjo Prežihovo nagrado. To je sodobno napisan roman, ki skuša z novimi, modernejšimi izraznimi sredstvi opisati probleme svoje generacije, ki so hkrati problemi vsakega izmed nas. Zgodba opisuje mladega arhitekta, njegova sedanja in pretekla srečanja in ljubeznijo, njegove neспорazume in iskanje tistega, kar naj bi človeku izpolnilo in osrečilo življenje: ljubezen in delo. Knjigo je za založbo »Obzorja« opremil Jože Brumen.

V isti založbi je izšla tudi pesniška zbirka Franceta Filipiča »Nebo za žejne ljudi«.

v opremi Janeza Vidica in vsebuje vrsto neobjavljenih in pravkar objavljenih pesmi. S to zbirko se je avtor že tretjič predstavil svojim bralcem kot lirik. Tudi ta knjiga je bila nagrajena s Prežihovo nagrado. (Cena 960 dinarjev.)

Založba »Obzorja« je v lepi opremi Jožeta Ciuhe izdala zbirko proze »Krokiji«, ki jo je spisal Rok Arih. To je preplet podob iz vsakdanjega življenja in drobna človeška srečanja. »Ceprav pišem o drugih, ko ponujam svojo misel — pripovedujem o sebi,« je napisal v eni svojih alegorij.

Ista založba je izdala še prvi obsežnejši roman Leopolda Suhodolčana »Svetlice«. Doslej smo avtorja poznali le kot mladinskega pisatelja.

V zbirki Globus pri Mladinski knjigi so v opremi Janeza Lenassija izšli izbrani spisi Franceta Avčina »Kjer tišina šepeta«. V tej zbirki so izšli najboljše avtorjevi planinski spisi, saj slovi dr. ing. Avčin kot znan alpinist in je v svoji planinski karieri preplezal vrsto težavnih sten doma in v tujini.

Pri Mladinski knjigi so izšle tudi tri knjižice otroških ljudskih pesmic, ki jih je zbrala Kristina Brenkova: »Sonce sije, dežek gre«, »Barčica po morju plava« in »Križ kraž kralj Matjaž« in pa notni zapiski »Otroške pesmice«, ki jih je zbral Janez Bitenc.

»Danski mozaiki« je popotna skicirka ilustracij in vinjet, s katerimi je Marjan Tršar opremil svojo potopisno knjigo o Danski, ki je izšla pri Mladinski knjigi, obenem z orisom zgodovinskega in geografskega položaja te dežele izpod peresa Mirana Ogrina. (1900 dinarjev.)

Za založbo Borec je Milka Kovič po pri povedovanju Darje Vošnjak napisala knjigo spominov »Bila sem stara 12 let«. Spomini Darje Vošnjak segajo v leto 1941, ko so Nemci zasedli Ptuj in sta bili Darja in njena mama preseljeni na Hrvaško. Pozneje sta zbežali v Ljubljano in tu se Darja, kot 12-letno dekle, vključi v ilegalno delo.

V ediciji »Izbrano delo Toneta Seliškarja«, ki izhaja pri Mladinski knjigi, je izšla njegova mladinska povest »Janko in Metka«.

Naslovi založb, kjer lahko knjige naročite: Založba Slovenske matice, Trg revolucije 7, Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, Titova 3, Založba Borec, Ljubljana, Titova 17, Založba Obzorja, Maribor, Partizanska 3, Dolenjska založba, Novo mesto.

teum; ruski državni folklorni ansambel »Balalajka«; »Kolo« iz Beograda; Dvořakov koncert kvarteta iz Prage; Škotski ansambel narodnih plesov z orkestrom Bag Pipers; izraelski državni folklorni ansambel z arabskimi in židovskimi plesi in pesmimi; koncert ljubljanske skupine Pro Musica viva; Süppéjeva opereta »Boccaccio« v izvedbi Zagrebške komedije; poljski državni estradni ansambel »Milian« in za zaključek, ki bo 25. avgusta, še predstava slovenskega gledališča iz Celja — Novačanov: »Herman Celjski«.

Tudi naši izseljenci, ki bodo v teh poletnih mesecih obiskali domovino, si bodo lahko ogledali marsikatero teh prireditev in prepričani smo, da jim ne bo žal. Saj se le redkokdaj zbere v enem kraju v pičlih dveh mesecih toliko različnih umetnikov iz najrazličnejših delov sveta.

Muzej Louisa Adamiča

Poseben odbor pri Društvu slovenskih književnikov pripravlja v rojstni hiši Louisa Adamiča, v gradiču Praproče pri Grosupljem muzej tega našega velikega rojaka. V ta namen bo preurejen desni stranski stolpič in del prvega nadstropja. S pomembnimi listinami in fotografijami iz Adamičevega življenja in delovanja ter njegovimi rokopisi in knjigami bo za zdaj opremljena le ena soba, kjer bo tudi razstavljen Adamičev doprni kip, delo kiparja Zdenka Kalina. Ta del muzeja bo odprt v letošnjem izseljenskem tednu 7. julija; drugo leto, ko bodo odboru dodeljena potrebna sredstva, pa še sosednja soba. Obstaja pa tudi zelo umesten predlog, da se v naslednjih letih celotni gradič, star več kot pol tisočletja, preuredi v slovenski izseljenski muzej. Za ta predlog govori več dejstev: gradič Praproče je rojstna hiša enega naših najpomembnejših izseljencev, leži na Dolenjskem, od koder se je izselilo največ naših ljudi, in blizu Ljubljane, torej je dostopen vsem, ki prihajajo v našo prestolnico od blizu in daleč, ima dovolj prostora in je tudi arhitektonsko vreden, da ga ohranimo. Predvsem pa si petina slovenskega naroda, ki je morala iz ekonomskih razlogov v zadnjih sto letih zapustiti rodno grudo, zasluži, da dobi svoj muzej. Tu naj bi bili na ogled tako nam, predvsem pa naši mladini, ki vse premalo pozna zgodovino našega naroda, kakor tudi sedanjim in bodočim generacijam naših izseljencev, ki tako radi prihajajo in bodo še prihajali na obisk v »stari kraj« oziroma v deželo svojih prednikov, važni dokumenti iz življenja in delovanja naših izseljencev v evropskih državah, Ameriki in na drugih kontinentih. Ta muzej naj bi pričal, kako naši rojaki žive in kako so živeli na tujem in kaj so dosegli na kulturno-prosvetnem in tudi na drugih področjih. Ob otvoritvi Adamičevega muzeja, katerega se bodo udeležili tudi številni naši rojaki iz ZDA in od drugod, bo najprimernejša priložnost za razgovor o tem predlogu, saj je slovenski izseljenski muzej stvar nas vseh.

Nujno delo ga je poklicalo

To pomlad se je iz Zah. Nemčije vrnil v Ljubljano pisatelj in literarni zgodovinar prof. dr. Anton Slodnjak, ki je na frankfurtski univerzi šest semestrov vodil slovanski seminar, na katerem je poučeval slovenščino in južnoslovansko literarno zgodovino. V zadnjem semestru je s svojimi slušatelji predelal Prešerna in njegovo dobo. Z delom na frankfurtski univerzi je bil zelo zadovoljen.

»Imel sem vnete in marljive učence,« se je pohvalil, ko smo ga obiskali v njegovem domu pod Rožnikom. »Lepo so se naučili slovenščine — med letom teorije, vsake počitnice pa so prišli v Slovenijo ,na prakso'. Pa tudi za našo literaturo so pokazali izredno zanimanje. Eden od njih je, na primer, za doktorsko temo izbral slovenskega pesnika Otona Župančiča.«

»Verjetno boste za založbo Mladinske knjige pripravili ponatis knjig Prešernovih pesmi in njegovega življenjepisa, ki sta izšli ob letošnjem Prešernovem dnevu in sta bili že v dobrem tednu razprodani?« smo ga vprašali.

»Ne, nisem se vrnil zaradi tega, saj bodo popravki za ponatis le malenkostni. Veliko in obširno delo, ki me je poklicalo v domovino, me čaka ob pripravah za monumentalno izdajo šestih knjig, ki jih mariborska založba Obzorja pripravlja v počastitev 120. obletnice prvega izida Poezij Doktorja Franceta Prešerna (1847. leta). Te knjige bodo vsestransko zajele delo in življenje našega največjega pesnika in bodo tudi v likovnem pogledu dostojno počastile prvaka slovenskega pesništva.«

V šestih knjigah se bodo zvrstile vse Prešernove pesmi, izdane in tiste, ki so ohranjene le v izvirnih rokopisih; Prešernova pisma in pisma Prešernu; nadalje izbor najboljših prevodov Prešernovih pesmi v tuje jezike; slovar Prešernovega jezika in njegovih rim in končno edina bibliografija vseh Prešernovih del in vsega, kar je bilo karkoli natisnjeno o Prešernu. Pri tem velikem in pomembnem delu pomagata dr. Slodnjaku sodelavca Rado Bordon in Štefka Bulovčeva.

Poleg literarno-zgodovinskega dela pa je dr. Slodnjak spisal tudi dva biografska romana: o Prešernu »Neiztrohnjeno srce« in o Levstiku »Pogine naj — pes!« Z izredno psihološko spretnostjo se je vživel v literarno zgodovinsko in življenjepisno gradivo ter nam zlasti Prešernovo podobo prikazal živo in pretresljivo. Z obema romanoma je dr. Slodnjak opravil pomembno delo. Znanstvene izsledke literarne zgodovine, ki je bila dostopna le posameznim znanstvenikom, je preli v romansirano biografijo, ki je slovensko književno preteklost približala tudi preprostejšemu bralcu.

J. M.

Slovenski oktet v filmu Stara gorenjska ohcet

Priljubljeni pevski zbor Slovenski oktet iz Ljubljane, ki je pred dvema letoma tako zmagovito gostoval med našimi slovenskimi rojaki v Ameriki, je kljub temu, da ima tudi doma polne roke dela s študijem in koncerti, pred kratkim pripravil še eno presenečenje: posneli so prirčen kratek barvni film z naslovom »Stara gorenjska ohcet«.

Film je izdelala posebna filmska ekipa pod vodstvom dveh talentiranih sodelavcev ljubljanske televizije, Fedorja Remsa in Dušana Hrena, ter je tudi po tehnični plati zelo dobro uspel. Zanimanje je še na 16 mm ozkem traku, toda v prihodnje ga bodo po vsej verjetnosti kopirali in, če bo zanimanje, in to vsekakor bo, razposlali tudi v tujino.

Film »Stara gorenjska ohcet« traja skoraj pol ure in prikazuje, kako se nekje pod Alpami vzame po starih šegah mlad par. Člani okteta in brhka nevesta Mojcej — Manca so svoje vloge prepričljivo igrali. V filmu je našim rojakom oktet podal vrsto svojih znanih slovenskih narodnih pesmi, kot so Mojcej, Katrea, Jaz pa moj gvažek, Oče nebeški, glej, Potrkana polka, Po jezeru bliz Triglavu itd., vse seveda v igrani obliki, s krasnim okoljem gorenjskih planin in vasi Mojstrana. Tam so namreč ta film snemali in pri tem je navdušeno pomagala vsa vas. Vsi so plesali, igrali, šrangali, nosili na kup stare skrinje in kolovrate, svetovali glede folklornih običajev ter za nekaj dni kar pozabili na krompir na polju. Zato so bili pa tudi še posebej veseli, ko jih je zdaj, ko je film gotov, znova obiskal Slovenski oktet in jim skupno z drugimi filmskimi sodelavci pokazal film in še zapel.

Tudi Slovenska izseljenska matica se je za ta film pozanimala in upamo, da bo kmalu obiskal naše izseljence.

1
Adamičeva rojstna hiša v Prapročah
2
Prof. dr. Anton Slodnjak
3
Dva prizora z Gorenjske ohceti

OTROCI BERITE

DOLGOUHI,
KRATKOREPI;
NISO GLUHI,
NITI SLEPI;
STRAHOPETCI
PA ŽE TAKI,
DA JIH SPLAŠI
ŽABA V MLAKI.

(zajčki)

UČITELJICA BREDA

FRANCE BEVK

UČITELJICO BREDO SO IMELI VSI RADI. TUDI BREDA JE IMELA RADA SVOJE ŠOLARJE. BILA JE NJIHOVA, KOT JE BILA NJIHOVA TUDI ŠOLA. TA JE IMELA SVOJO POSEBNO ZGODOVINO.

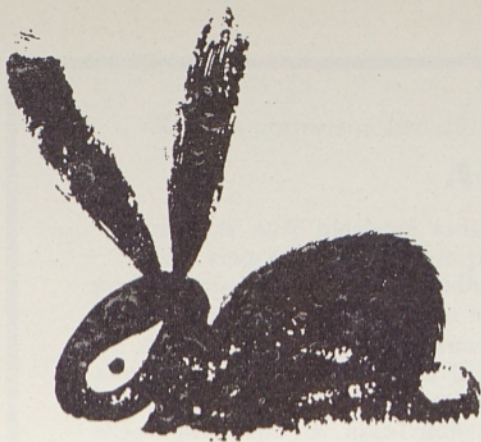
VAS JE BILA ZARADI BLIŽINE SOVRAŽNIKOVE POSTOJANKE ZEM-LJA BREZ GOSPODARJA. VČASIH JE PRIŠLA V VAS NEMŠKA, A DRU-GIČ PARTIZANSKA PATROLA. ČE STA TRČILI DRUGA OB DRUGO, JE TUDI ZAPOKALO. A TO SE JE LE POREDKOMA ZGODILO. NEKA-TERO NOČ JE ŠLA SKOZI OREŠJE PARTIZANSKA ČETA ALI BRIGADA. TIHO JE PREKORAČILA POTOK, SE VZPELA V BREG IN IZGINILA V TEMI.

DO TISTEGA POLETJA JE BILA V OREŠJU ITALIJANSKA ŠOLA. KO SO ITALIJANI ČEZ NOČ ODŠLI, JE IZGINIL Z NJIMI TUDI ITALIJAN-SKI UČITELJ. UČENCI SE NISO JOKALI NITI ZA NJIM, NITI PO ŠOLI. ŠOLO SO IMELI POSLEJ OB POTOKU ALI NA GMAJNI, KJER SO SE IGRALI. A IZVEDELI SO, DA JE V VRHU, KJER SO BILI PARTIZANI, SLO-VENSKA ŠOLA, VRHOVŠKI PAGLAVCI, KI SO PRIHAJALI V DOLINO, SO SE S TEM BAHALI.

TO JE BILO PRAV TAKO, KOT BI SE USTILI: »MI JEMO ŠTRUKLJE, VI PA OTEPATE FIŽOL IN KISLO ZELJE.« NEKATERIM OREŠKIM PA-GLAVCEM NI BILO KDO VE KAJ DO ŠOLE. RAJŠI SO SE POTEPALI. A DA IMAJO V ROVTARSKEM VRHU, KJER JE VEČINA HIŠ S SLAMO KRITIH, SLOVENSKO ŠOLO, V DOLINSKEM OREŠJU PA NIČ, JE BILO LE PREHUDO. TEGA NISO MOGLI KAR TAKO POŽRETI. STARŠI, KI SO SE BALI NEMCEV, SO OMAHOVALI. DOBRO, SO SLEDNJIČ REKLI, ŠOLA JE TU, ŠOLSKE KLOPI TUDI, A KJE NAJ IZTAKNEJO UČITELJA? UČITELJ NI KLOBUK, DA BI GA KAR TAKO SNELI S KLINA.

RES, UČITELJ NI KLOBUK, POSEBNO NE PARTIZANSKI UČITELJ. UČENKE SO POMETLE UČILNICO IN POBRISALE PRAH, A TO JIM ŠE NI PRIKLICALO ŠOLNIKA. NEKAJ DNI SO ZIJALI DRUG V DRUGEGA, NATO SE JIM JE POSVETILO. KJE NAJ IŠČEJO PARTIZANSKEGA UČI-TELJA, ČE NE PRI PARTIZANIH? OBKOLILI SO PRVO PATROLO, KI JE PRIŠLA V VAS IN JI Povedali svojo željo. ŽE ČEZ NEKAJ DNI SO DOBILI UČITELJICO. UČITELJICO, NE UČITELJA. TO JIM PRVI HIP NI BILO PO VOLJI, A SE JIM JE ŽE V NEKAJ DNEH PRIKUPILA IN SE JIM OKLENILA SRCA.

OREŠKI ŠOLARJI SO TOREJ Z VSO PRAVICO GOVORILI: »NAŠA ŠOLA,« IN »NAŠA UČITELJICA.« TUDI TISTI, KI BI SE RAJŠI POTEPALI IN IGRALI, SO SE SPRIJAZNILI S POUKOM. V PREJŠNJI ŠOLI SO RA-

ZUMELI LE MALO TEGA, KAR SO SE UČILI, ZDAJ SE JE ŽE TRDO-GLAVCEV PRIJELO NEKAJ UČENOSTI. ŽE ZATO, KER JE BILA BREDA Z NJIMI PRIJATELJSKO DOBRA. ČE JI JE KAK POREDNEŽ HOTEL PONAGAJATI, SO VPILI NANJ Z VSEH STRANI, DA JE OSRAMOČEN STISNIL GLAVO MED RAMENA...

MAJA IN OČKA

JANA MILČINSKI

V NEDELJO DOPOLDNE, KO MAMA PRIPRAVLJA KOSILO, GRE MAJA Z OČKOM NA SPREHOD. VESELO KORAKATA PO BELI CESTI, OČKA Z DOLGIMI KORAKI IN MAJA, DRŽEČ SE GA ZA ROKO, URNO STOPICLJA OB NJEM.

S CESTE ZAVIJETA NA STRANSKO POT, S POTI NA STEZO IN S STEZE MED TRAVNIKE, KJER SE MAJA PO MILI VOLJI NASKAČE, OČKA PA SEDE V TRAVO IN SE GREJE NA SONCU.

KO SE MAJA UTRUDI, SEDE K OČKU IN ZAKLIČE:

»KAKŠNA ŠKODA, DA NI VSAK DAN NEDELJA!«

OČKA JO OD STRANI POGLEDA IN PRAVI:

»KAKŠNA ŠKODA, DA NI MAJA VSAK DAN PRIDNA!«

MAJA SE ZAČUDI:

»KAKO PA TO MISLIŠ, OČKA? SAJ VENDAR VEŠ, DA NE MOREM BITI VSAK DAN PRIDNA!«

»VEM,« PRIKIMA OČKA, »TODA TUDI TI MORAŠ VEDETI, DA NE MORE BITI VEDNO NEDELJA.«

MAJA SE ZASMEJE IN SE STISNE K OČKU.

»TODA LEPO BI BILO, ČE BI BILA VSAK DAN NEDELJA!«

»IN ŠE LEPŠE BI BILO, ČE BI BILA MAJA VSAK DAN PRIDNA.«
IN OBA, MAJA IN OČKA, SE ZASMEJETA.

FRANCE KOSMAČ

Rosa

DOBRO JUTRO, SONČNA ROSA,
DOBRO JUTRO, RDEČI MAK!
DOBRO JUTRO, MLADE BREZE,
V VEJAH VETER TIH, LAHAK.

MALA ROSA OROSILA
V TRAVI DANES PRVIKRAT
JE NOŽICE SVOJE BOSE,
PRVI CVET JE ŠLA UBRAT.

V SONČNI TRAVI POMLADANJI
SE ODPIRA ROSI CVET,
SONCE SREBA ČISTI BISER,
K SONCU ROSA GRE ŽIVET.

MATEJ BOR:

UGANKA

Z VIŠAVE PADE, PA MU LE NI NIČ,
ZLATO JE TEMU, ONEMU JE BIČ.

(dež)

NAŠI LJUDJE PO SVETU

Francosko-jugoslovanski praznik v Sallauminesu

23. maja je bil v Sallauminesu velik praznik. Mesto je bilo svečano okrašeno s francoskimi in jugoslovanskimi zastavami. Na ta dan sta se pobratili še dve jugoslovanski in dve francoski občini, Hrastnik in Zagorje ter d'Avion in Montagny-en-Gohelle. Za to priložnost so pripravili prebivalcem Sallauminesa in obiskovalcem iz bližnje in daljne okolice ter gostom zelo lepo kulturno prireditev, ki je velikega pomena za poglobitev prijateljstva med prebivalstvom treh francoskih in treh jugoslovanskih občin, ki so se med seboj pobratile. Te lepe prireditve pa so bili zlasti veseli naši izseljenci, saj so imeli v svoji sredi goste iz Zagorja in Hrastnika, moški pevski zbor DPD Svoboda I iz Hrastnika in zabavni ansambel Mahkovec iz Zagorja, ki sta na festivalu nastopila z velikim uspehom. Gostje iz Jugoslavije so prebivali pri naših rojakih, ki so jih sprejeli tako gostoljubno, da so se počutili kot doma. Proslave se je udeležila tudi predsednica Slovenske izseljenske matice Zima Vrščajeva s soprogom.

Na dan pred festivalom, v soboto je predsednik občine g. Jules Tell priredil gostom iz Zagorja in Hrastnika sprejem na sedežu občine. Pristrčno je pozdravil goste ter poudaril velik pomen prijateljstva, ki povezuje narode Francije in Jugoslavije. Svoje goste je tudi obdaril. Podpredsednik občine Trbovlje tov. Kamnikar je v imenu jugoslovanskih gostov in obeh občin pozdravil župana in mu izročil darila. Zvečer istega dne je bila v veliki prireditveni dvorani plesna zabava. Igrali so izmenoma zabavni ansambli iz Zagorja in domači ansambli iz Sallauminesa. Zbrana je bila povečini mladina, drugi in tretji rod naših izseljencev, ter francoska mladina in nekaj starejših, ki so prišli poslušat slovenske pesmi in godbo. Dvorana je bila nabito polna in zabava je bila odlična; trajala je tja do jutra.

Naslednji dan, v nedeljo, je bila popoldne najprej povorka po mestu. Zvrstili so se vsi nastopajoči ansambli, pevski zbori, plesne skupine, zabavni ansambli, otroške baletne skupine itd. Ganila nas je jugoslovanska zastava, ki so jo nosile mlade deklice hkrati

s francosko zastavo, ta prizor se je kasneje ponovil na samem festivalu in je požel največ aplavza. Tribuna je bila polna slovenskih rojakov in slišal si slovensko besedo na vsakem koraku. Slovenski fantje iz Zagorja in Hrastnika so se dobro odrezali in, ko so zaigrali, je publika vdrla s tribune k odru, se približala pevcem in drugim izvajalcem ter jim navdušeno ploskala. Nas Jugoslovane pa je navdušil program, ki so ga izvajale francoske skupine, zlasti deklice iz baletne skupine osnovnih šol.

In še enkrat smo se srečali; to je bilo zvečer istega dne. Spet smo se zbrali v prireditveni dvorani na ples in zabavo. Tam je zvenela slovenska pesem do pozne noči.

Za lepo uspelo prireditev ima poleg občinskih činiteljev Sallauminesa mnogo zaslug Udruženje Jugoslovanov in Koordinacijski odbor, v katerem so naši najbolj znani in prizadevni rojaki, ki zaslužijo vse priznanje in pohvalo. Zares so lahko ponosni, da je prireditev tako lepo uspela! Mi v Jugoslaviji pa smo tega od srca veseli.

S. H.

Naši izseljenci v Franciji za rodno deželo

Prvi narodnoosvobodilni odbor Jugoslovanov je bil ustanovljen že v aprilu 1941. V letih 1945-46 so rojaki v Franciji zbrali za pomoč Jugoslaviji blizu milijon frankov

K članku Pomoč naših izseljencev rojstni deželi ter prispevku rojaka Antona Škrube iz Merlebacha ob dvajsetletnici prvega izseljenskega kongresa v Parizu, ki smo ju objavili v majski številki naše revije, nam je poslal naš sodelavec Anton Kukovica članek, ki podrobneje osvetljuje velik delež naših rojakov v Franciji pri moralni in gmotni pomoči rojstni domovini med zadnjo vojno in v prvih letih njene obnove. Članek v celoti objavljamo. Obenem pripominjamo, da se je v članku A. Škrube vrinila pomota pri imenu generala, ki je vodil jugoslovansko vojno misijo. Pravilno bi se moralo glasiti Ivan Rukavina.

Ob 20-letnici osvoboditve Jugoslavije se radi spominjamo tudi pomembnejših dogodkov iz društvene aktivnosti naših izseljencev. Jugoslovanski izseljenci v severni Franciji, v Pas-de-Calaisu, so že zadnjo nedeljo aprila 1941 ustanovili petčlanski odbor, ki je bil prvi narodnoosvobodilni odbor Jugoslovanov v sever-

Globoko pretreseni smo 10. junija prejeli brzovjavko o nepričakovani smrti

ANTONA ŠUBLJA

nestorja naše glasbene kulture med ameriškimi Slovenci in iskrenega rodoljuba.

Lani smo se srečali, ko je po 34 letih obiskal svojo rojstno deželo. Nekaj kratkih tednov je preživel med nami in ko je odhajal, je obljubil, da se kmalu spet vidimo. Zdaj smo z bridkostjo zvedeli, da se to ne bo zgodilo nikoli več.

Njegova smrt pomeni nenadomestljivo izgubo za našo glasbeno dejavnost med ameriškimi Slovenci. Glasbeni matici, ki je izgubila svojega direktorja in pevovodjo in vsem ostalim številnim slovenskim pevskim zborom v ZDA, ki so izgubili svojega mentorja, požrtvovalnega pevskega pedagoga in neeutrudnega pevovodjo, izrekamo ob tej veliki, nenadomestljivi izgubi, globoko sožalje.

Slovenska izseljenska matica

ni Franciji oziroma v Franciji sploh. V njem so bili znani družbeno-politični delavci: Zidar, Gole, Banjec, Potrpin in Kurent. Na njihovo pobudo so bili nekoliko kasneje ustanovljeni odbori še v drugih krajih, kjer so bile naše naselbine. To so bili osrednji organizmi gibanja odpora med našimi rojaki v severni Franciji, ki so sodelovali tudi v okviru francoskega gibanja odpora (FTP). Leta 1944 je terjal razmah osvobodilnega gibanja ustanovitev pokrajinskega narodnoosvobodilnega odbora Jugoslovanov za severno Francijo.

Razgibana dejavnost Jugoslovanov je dala pobudo za ustanovitev centralnega vodstva narodnoosvobodilnega gibanja. Tako so se konec marca 1945 zbrali v Parizu predstavniki izseljenskih naselbin iz skoraj cele Francije, da bi na svojem prvem zboru postavili temelje vsejugoslovanske organizacije, ki je zrasla iz gibanja odpora in se kmalu začela imenovati Združenje Jugoslovanov v Franciji. Delegatom bo najgloblje ostalo v spominu to prvo srečanje, zlasti pa še prvi stik s predstavniki naše slavne NOV, ki so bili hkrati tudi prvo predstavniško telo nove Jugoslavije v Franciji, akreditirano pri francoskih oblasteh.

Zbor je začrtal naloge narodnoosvobodilnih odborov v zadnji fazi druge svetovne vojne in dolžnosti jugoslovanskih izseljencev, ki jih imajo do domovine. Razen potrebe po povečanju števila narodnoosvobodilnih odborov je zbor poudaril tudi pomen podpore domovini. Tako se je kmalu začela akcija za pomoč porušeni domovini. Prvi prispevki so bili namenjeni za izgradnjo martinove visoke peči. V ta namen so rojaki v Franciji zbrali v letih 1945 in 1946 blizu milijon frankov.

To je samo še potrdilo pripadnost naših izseljencev idejam napredka in demokraciji, kar se je pokazalo že v obdobju med obema vojnama z različnimi akcijami, kot zbiranje pomoči za družine zapornikov in za pomoč političnim zapornikom v domovini, moralna in materialna podpora borcem v španski revoluciji itd.

Pričujoči sestavek je le drobec iz bogate zgodovine našega izseljenstva v severni Franciji in naj spodbudi še druge k zapisovanju podobnih dogodkov.

Anton Kukovica

Na prvomajski proslavi društva Bratstvo in edinstvo

FRANCIJA

■ Proslavili smo prvi maj

Naše društvo Bratstvo in edinstvo v Parizu je letos v Evry-Petit-Bourgu organiziralo prav lepo uspelo prvomajsko proslavo. Pripravljali smo jo dvajset dni in nismo pričakovali, da bo odziv tako lep. Kljub deževnemu vremenu se je zbralo na proslavi nad 150 starih in mladih izseljencev. Med nami je bil tudi mladi Serž Ofman, ki je ob katastrofalnem potresu v Skopju med drugimi prispeval zelo lep prispevek.

Proslave so se udeležili tudi člani našega poslaništva v Parizu z generalnim konzulom Brankom Jankovičem. Med navzočimi so bili Jugoslovani iz vseh republik.

Med petjem partizanskih pesmi in govori ter zdravici, v katerih sta bili naglašeni ljubezen in hrepenenje po rojstni deželi in želja po čim tesnejšem zbliznanju vseh naših ljudi v Franciji, smo preživeli naš prvomajski praznik.

Izmed Slovencev je bil na proslavi najstarejši Slovenec Ivan Šoban, ki kakor jaz že štiri desetletja živi v Franciji. Ivan Šoban je eden izmed najstarejših članov našega društva in se je udeležil že vseh naših prvomajskih proslav. Za letošnjo pa je dejal, da je bila najbolj uspela. Šoban je doma iz Lokavca pri Novi Gorici, kjer se je rodil junija 1892. Vsako leto obiskuje Jugoslavijo in dejal je, da pride tudi letos.

Ob zaključku moram naglasiti globoko hvaležnost našega društva za razumevanje in vsestransko pomoč g. generalnemu konzulu Branku Jankoviču. Želimo, da bi ostal med nami v Parizu čim dalj, kar bi bilo v korist nadaljnjemu razvoju našega društva in našem vsestranskemu sodelovanju z rojstno domovino.

Predsednik Toni Pastorčič

■ Gostovanja iz domovine

V juniju bo obiskala Francijo skupina izseljencev — povratnikov iz Francije, ki žive v Trbovljah in okoliških krajih. Izlet organizira podružnica Slovenske izseljenske matice iz Trbovelj. Izletniki bodo obiskali kraje, kjer so nekoč živeli ter svoje sorodnike in delovne tovariše.

Letos obišče naše rojake v evropskih deželah tudi več glasbenih in folklornih ansamblov iz Slovenije. O nekaterih izmed teh obiskov smo kratko že poročali. Narodno zabavni ansambel Veseli planšarji je konec maja odpotoval na turnejo po Holandiji in Belgiji. Obiskali so tudi slovenske naselbine v Genku in Eisdenu v Belgiji ter Herlen in Waubach v Holandiji.

Od 18. do 23. junija bo sodeloval na slavnostih ob 20-letnici osvoboditve Holandije tudi Partizanski invalidski pevski zbor. Nemčijo pa namerava v juniju obiskati Akademski folklorna skupina France Marolt, ki bo nastopila posebej za naše rojake v okolici Stuttgarta in Münchena.

NEMČIJA

■ Želim se naseliti v Sloveniji

Sem mlad Slovenec rojen v Italiji, kjer žive moji starši. Stiri leta že delam v Nemčiji, ker v Italiji po dovršitvi tehniške šole nisem mogel dobiti zaposlitve. Sem italijanski državljani, a v poletnih počitnicah vedno rad obiskujem lepo Jugoslavijo. Potujem kar z avtostopom, včasih sam, včasih s svojim prijateljem. Bil sem že vsepovsod in zelo dobro poznam mojo lepo domovino Jugoslavijo. Poleg Slovenije sem bil tudi že med brati Hrvati, Srbi in Makedonci. Povsod imam prijatelje in vselej sem zelo ponosen na to, da sem Slovenec. Pošiljam vam svojo sliko, fotografiran sem bil lani v Sarajevu. Želel bi, da jo objavite v vaši lepi reviji, da jo vidijo moji starši v Italiji, ki radi berejo Rodno grudo. Tukaj v Nemčiji delam ves ljubi dan. Sam si kuham, šivam in perem, da čim več prihranim. Imam željo, ki jo mislim uresničiti. Rad bi si kupil hišico z nekaj vrta nekje blizu Kopra ter se za vselej vrnil v lepo domovino med svoje. Vem, da ima Koper veliko bodočnost, ko dobi železnico. Morda bom to svojo željo uresničil že letos. Na svidenje.

Alojz Benko, Obersdorf

ZDA

■ Iz kulturnega življenja

Moški pevski zbor Slovan je v nedeljo 25. aprila priredil v Euclidu Ohio svoj pomladanski koncert. Nastopili so v slovenskem delavskem domu na Recher ave. Kljub

temu, da je bil isti dan tudi koncert mladinskega zbora na Waterloo rd, je bila udeležba na obeh koncertih zelo lepa, kar je dokaz, da med našimi Clevelandčani ne manjka ljubiteljev lepe pesmi. Poslušalci pa so se pripeljali tudi od drugod. Iz Barbertona jih je bil kar poln avtobus, nekaj jih je pa prišlo celo iz Fontane v Kaliforniji.

Dne 2. maja pa je imel svoj letni koncert pevski zbor Triglav iz Clevelanda. Nastopili so v dvorani Sachsenheim na Denison ave. Ljubiteljem slovenske pesmi so pripravili lep program slovenske narodne glasbe in veseloigro »Čeber«. Pevce je vodil znani dirigent Anton Šubelj. Po koncertu je bil družabni večer.

Pevski zbor France Prešeren iz Chicaga bo 5. junija gostoval v Indianopolisu, kamor ga je povabil tamkajšnji Slovenski dom, ki slavi 25-letnico obstoja. V državi Indiana je precej starih slovenskih naselbin, zato je bil Prešerenov koncert prav gotovo zanje prijetno doživetje.

■ Dom so izplačali

V jugoslovanskem klubu v Chicagu so imeli v aprilu letos pomembno slovesnost. Izplačali so zadnji obrok dolga, ki so ga najeli za preureditev in povečanje svojega doma v Naragansett ulici. Posojilo so najeli pred desetimi leti, sedaj pa so zadoležno listino slovesno sežgali. V domu je velika dvorana, primerna za bankete in modernizirana kuhinja, vrt pa je preurejen za piknike.

■ Kampanja ob 40-letnici nove dobe

Nova doba, glasilo ameriške bratske zveze, slavi letos 40-letnico. V počastitev te obletnice, je ameriška bratska zveza razpisala kampanjo za pridobivanje novih članov. Kampanja se je pričela letos 1. aprila, zaključila pa se bo ob koncu novembra. Najuspešnejši tekmovalci v kampanji bodo prejeli mesečne, zmagovalci ob zaključku pa lepe glavne denarne nagrade.

■ Ugleden rojak

Profesor Wm. J. Kennick iz Wickliffe, Ohio, je sin slovenskih staršev. Njegova mati, ki je zdaj stara 92 let, je prista Dolenjka, doma blizu Gatine, ki ni daleč od rojstnega kraja Louisa Adamiča. G. Kennick je bil profesor ekonomije na Illinois Wesleyan univerzi. Pred štiri leti je obiskal Slovenijo. Takrat je teden dni na ljubljanski ekonomski fakulteti predaval o zgodovini ameriške ekonomije. Naš ugledni rojak se udeležuje tudi v politiki in naših društvih. Med drugim je bil član glavnega urada Slovenske moške zveze, član mestne zbornice, urada za pomoč brezposelnim. Profesor Kennick je na demokratski listi lani kandidiral za zvezni kongres v Washingtonu.

1
Naši rojaki v Stuttgartu
2
Slovensko zavetišče za ostarele v Fontani je v maju slavilo peto obletnico. Na sliki rojak Peter Benedict, ko je zasadil prvo lopato za gradnjo zavetišča
3
Alojz Benko iz Obersdorfa
4
Prof. W. J. Kennick iz Wickliffe, Ohio
5
Mladi Ronnie Beckers iz Heerlena, ki je umrl letos v marcu

1 2 | 3 4 5

ČILE

Nov jugoslovanski dom v La Sereni

V La Sereni v Čilu so slovesno odprli Jugoslovanski stvoval veleposlanik SFR Jugoslavije Branko Karadjole, ki je ob tej priložnosti izročil predstavnikom novega doma darilo predsednika Tita — nov kinoprojektor, ki ga je izdelala tovarna Iskra v Kranju.

Z novim jugoslovanskim domom je naša naselbina v Čilu v pokrajini Cochimbo, kjer sedaj živi okoli 30 tisoč jugoslovanskih izseljencev in njihovih otrok, dobila novo središče za družbeno in kulturno življenje.

V Čilu živi največ jugoslovanskih izseljencev iz Dalmacije, predvsem z otoka Brača, nekaj manj pa je Hercegovcev. Poleg novega doma, ki so ga nedavno odprli v La Sereni, imajo svoje domove, v katerih se zbirajo, tudi v drugih čilskih mestih. Ponekod imajo tudi svoje šole, kjer se otroci uče v srbohrvatskem jeziku. V Santiagu pa gradijo velik športni stadion.

Zlati jubilej »Jugoslovanskega doma« v Punta Arenas

V drugi polovici marca so v čilskem mestu Punta Arenas slovesno proslavili 50-letnico »Jugoslovanskega doma«, ki je v tem obdobju imel pomembno vlogo v življenju jugoslovanskih izseljencev. Za svoje delo je dobil tudi več priznanj. Med drugim ga je odlikoval tudi predsednik SFRJ Josip Broz Tito z Redom jugoslovanske zastave z zlatim vencem, ko je bil septembra 1963 v Čilu.

Izseljenci v Čilu so skrbno spremljali osvobodilno borbo jugoslovanskih narodov v pretekli vojni ter materialno in moralno podpirali napredno gibanje v Jugoslaviji in še posebno narodnoosvobodilno borbo.

Na sliki levo rojak Frank Berčič, ki je aprila umrl v Kamniku. Desno: soproga našega naročnika Filomena Cijak iz Behren Les Forbach v Franciji, ki je umrla lani decembra. Po rodu je bila s Primorske

Mojemu sinu v Arstraliji

*Ko čital boš vrstic teh pet,
na mamo se boš spomnil spet,
sporoči ji, da si še zdrav,
od mame prejmi lep pozdrav
in kmalu, kmalu piši ji!*

Kokot Cilka,
Rogaška Slatina

Novi grobovi

V Kamniku so 28. aprila na Žalah pokopali ameriškega rojaka Frenka Berčiča, ki je od leta 1960 stalno živel v Kamniku. Pokojni je bil rojen v Ljubljani l. 1881. V Ameriko je odšel prvič l. 1904 in se čez nekaj let vrnil. Nato pa spet odšel l. 1913. Živel je v Milwaukee Wisc. Kot vdovec se je l. 1959 vrnil in si našel novo življenjsko družico, s katero sta si uredila prijeten dom. Bil je dolgoleten naročnik Ročne grude in vedno zaveden Slovenec. Poleg soproge zapuščča brata in hčerko, ki živi v Ameriki.

V Ljubljani je 9. maja nenadoma umrl povratnik iz Kanade Jože Ivanc (Evans), ki se je lani za stalno vrnil k sorodnikom na domača tla, kjer je hotel preživeti v miru in zadovoljstvu večer svojega življenja, kar mu pa žal ni bilo usojeno.

V Eisdeni v Belgiji so 28. aprila pokopali upokojenega rudarja Franca Simončiča, ki je bil doma iz Boštanj v Sloveniji. Dobrih trideset let je bil pokojni zvesti član društva Sv. Barbare, še ko ga je silikoza izmučila, se je rad udeleževal društvenih prireditev, zlasti je ljubil domačo pesem. Člani društva sv. Barbare so ga v velikem številu spremili na zadnji poti z društveno zastavo, ki se je poklonila v slovo zvestemu članu in podporniku društva. Njegovi vdovi izreka odbor društva Sv. Barbare iskreno sožalje.

Naj bo pokojnim miren počitek po trudapolnem dnevu življenja!

Oj, Nanos

*Na živi skali stojiš,
varuješ vipavsko dolino,
varuješ njen cvet,
s potočki voda ga zalivaš.*

*Grenkosladko diši rožmarin,
kot cekin je vince vipavskih trt
oj, zemljica rodna,
prekrasen ti vrt!*

*Zaplavala je po morju ladja,
ponesla me je v tuji svet,
Oj, Nanos, ti ponos slovenski,
varuj naš rod, ki biva tod ...*

Anton Mislej, Buenos Aires

Naši pomenki

Moj otrok je levičar

Imam pet let staro hčerko. Vsa važnejša opravila opravlja z levo roko. Do prvega leta je pri igri uporabljala obe roki, po prvem letu pa smo opazili, da je prijela igračke najprej z levo roko, in, ko je pričela jesti, je vzela tudi žličko v levo roko, čeprav smo ji že od vsega začetka dajali vse v desno roko. Malo nas to vznemirja, ker smo slišali, da imajo levičarji v šoli težave. Zato otroka zadnje čase s silo preusmerjamo na desno roko. Pojavile pa so se zelo neprijetne težave: deklica je pričela še močiti posteljo in jecljati.

Zato prosim za nasvet, kaj naj storim, da bo prav.

Zaskrbljena mati

Draga naročnica!

Vprašanje, kot je Vaše, tare mnoge starše. Priznava Vam bom preprosto odgovoriti in upam, da boste z Vašim otrokom pravilno ravnali.

Če opazujemo dojenčka v košarici, opazimo že v tretjem mesecu, kako se vztrajno igra s svojimi rokami. To je otrokova prva igra. Duševno in telesno razvit otrok v tem razvojnem obdobju uporablja obe roki enako. Proti koncu prvega leta se že dovolj dobro igra z žličkami, skodelicami in celo lahko položi dve kocki drugo vrh druge. To igro opravlja z obema rokama enako spretno, ali pa menja zdaj levo, zdaj desno. Šele v drugem ali tretjem letu opazimo, da pri otroku leva ali desna roka postopoma prevladuje. So pa med otroci v tem pogledu razlike. Eden je izrazit desničar, drugi izrazit levičar, ali pa uporablja obe roki enako dobro.

Praksa pa je pokazala, da se starši in vzgojitelji vznemirjajo samo takrat, če opazijo, da je njihov otrok levičar. Opazijo pa tudi, da se pri takem otroku pogosto pojavijo še druge težave.

Tudi v Vašem pismu omenjate, ko ste pričeli z nasilnim preusmerjanjem na desno roko, da je pričela hčerka ponovno močiti posteljo in jecljati.

Poznamo pa tudi primere, ko ima otrok še druge težave. Pogosto imajo v šoli tisti levičniki, ki jih nasilno preusmerjamo na desno roko, težave pri branju. Zamenjujejo posamezne črke in številke, ali pa jih celo obračajo. Na primer mali tiskani b in p, ali b berejo za d. Res pa je, da je vprašanje o vzrokih levičnosti zelo kompleksno. Danes vemo, da je tako

stanje v mnogih primerih pri človeku funkcionalno pogojeno. To pomeni, da se razlaga levo in desnoročnost s tem, ali so motorni centri za gibanje lokalizirani v desni ali levi poluti možganske skorje. Ta funkcionalna posebnost pa je tudi edina razlika med levičarji in desničarji.

Levičnost je torej največkrat vrsta nesimetričnosti v človekom organizmu, je normalen fiziološki pojav in ne predstavlja biološke nenormalne osebnosti. In prav zaradi tega levičar ni manjvreden od desničarja. V strokovni literaturi pogosto navajajo, da je med otroki 15 odstotkov levičarjev. Zanimivo pa je, da jih je od teh precej med otroki z govornimi motnjami, oziroma težavami. Vendar pa ne smemo na ta problem gledati samo iz biološkega vidika. Levičnost je psihološki, socialni in pedagoški problem. Znano nam je, da se levičar v okolju desničarjev počuti zelo neugodno. Le-ti že od vsega početka izvajajo nanj močan pritisk in za vsako ceno otroka poizkušajo preusmeriti na desno roko. Pri svojem delu kot psiholog poznam celo primer, ko je mati dala otroku levičarju levo roko v mavec, da bi ga tako prisilila uporabljati desno roko. Toda posledice so se kmalu pokazale. Čeprav je bil otrok že dolgo časa čist, je ponovno začel mazati hlačke in ponoči močiti posteljo. Znano je, da se takemu pritisku okolja lahko upre le živčno odporen levičar.

Skoraj vsak levičar pa doživi konflikt že zaradi tega, ker ga okolje ne obravnava v skladu z njegovim funkcionalnim ustrojem. Navadno v to posežejo starši in to že zelo zgodaj, saj smo v začetku omenili, da se to opaža pri otroku že med drugim in tretjim letom starosti. Otroek se v tej starosti proti takemu ravnanju bori s trmo in tako nastane zaključen krog: čim bolj otroka korigirajo, tem bolj se podzavestno poglobi njegova trma. Levičnost torej ni bolezen in, kot ima vsak človek do določene meje pravico za svoj poseben razvoj, tem bolj to velja za levičarja. Levoročnost v praktičnem življenju ni tako zlo, kot starši mislijo. Zavedati se moramo, da sta obe roki za človeka enako dragoceni. Staršem bi svetovala in tudi Vam, draga naša naročnica, da boste pri Vaši hčerki najbolj uspeli takrat, če jo boste pripravili do tega, da se bo z obema rokama rada igrala. Statistike so pokazale, da je v šolah okrog 30 odstotkov levičarjev.

»Zdravimo« pa jih tako, da jih zaradi tega ne opominjamo, ocenjujemo le izdelek, ki ga je otrok naredil, pa naj bo to z levo ali desno roko. Ponekod v svetu pa celo stremijo za tem, da tudi desničarje navajajo na razna dela z levo roko. Sicer pa, pogosta opravila, igre in razne druge aktivnosti zahtevajo spretnost obeh rok, vzemimo, strojepisje, klavir, razne igre in podobno.

Tudi Vam bi svetovala, da na otrokovo levičnost ne polagate več prav nobene pozornosti. Na to pa je potrebno opozoriti še očeta in bratce ter sestrice. Ob takem ravnanju se bo deklica pomirila, ponovno se bo počutila varno in tudi prenehala jecljati in močiti posteljo. Ko se bo Vaša hčerka učila pisati in brati, ji dovolite, da bo za to uporabila levo roko. Psihologi so mnenja, da je vsako preusmerjanje levičarja na desno roko do osmega ali devetega leta škodljivo, pa čeprav je blago ali pa nasilno. Nekateri pa so tudi mnenja, da lahko po devetem letu starosti počasi, toda neopazno navajamo otroka na desno roko, to pa le z aktivnostmi, pri katerih sta obe roki enako prevladujoči, npr. pri raznih glasbenih instrumentih. Tudi v navedenem primeru, takoj, ko dobimo vtis, da je otrok zbežan, ali pa se kakorkoli upira, opustimo sleherni nadaljnji poizkus.

Drugače pa je to pri otrocih z govornimi motnjami in težavami. V takih primerih pa odsvetujemo vsako preusmerjanje na desno roko tudi po devetem letu starosti in sicer toliko časa, dokler otrok ne govori povsem gladko — in še nekaj časa po popolnem ozdravljenju.

Pripomniti pa moramo še to, da ni enotnega pravila za vse levičnike in tudi, če levičar pri preusmerjanju ne kaže posebnih težav, mu lahko škodujemo. Posledice se lahko v kakršni koli obliki pojavijo kasneje.

Moj mož je dober, toda...

Poročena sem tri leta in pol. Imam dva otroka. Moj mož je po poklicu zidar. Dela na montaži in je veliko zdoma. Vsakokrat, ko se vrne domov, je poln ljubezni in toplote. Toda kljub temu, da je dolgo zdoma in da mu nudim vse, kar more žena nuditi svojemu možu, ne ostane doma več kot nekaj ur. Večino prostega časa prebije v gostilni, kjer se počuti kot doma. Vrača se v poznih urah, kot vedno, s svojim prijaznim nasmehom in ljubeznijo. Poskušala sem že na vse mogoče načine, da bi to vsaj deloma opustil. Neštetokrat mi je že obljubil, da se bo poboljšal, a do danes se ni spremenilo niti za las. On je za svojo boljše polovico izbral steklenico in bojim se, da bo pri njej tudi ostal. Ker tako naprej, kljub najini veliki ljubezni, ni mogoče živeti, Vas, spoštovana urednica, srčno prosim za dober nasvet, ki bi me mogoče rešil iz teh tegob.

S prisrčnim pozdravom!

P. Z. Nemčija

Draga rojakinja!

Zahvaljujem se Vam za Vaše zaupanje. Kako rada bi Vam napisala: tak in tak je naš nasvet; če se boste ravnali po njem, se Vam bo sreča kmalu vrnila. Toda sreča, ki jo je pregnal alkohol, se le polagoma in z mnogo potrpljenja in prizadevanja vrne v naš dom.

Iz Vašega pisma sicer nismo mogli razbrati, ali izvablja Vašega moža v gostilno polna steklenica ali le želja po družbi. Če odhaja zdoma zaradi družbe, mu boste lahko brž pomagali. Da se doma ne bo dolgočasil, povabite včasih domov njegove prijatelje in se še sami pozabavajte zraven; tako bo Vaš mož spoznal, da se lahko tudi doma razvedri v prijetni družbi.

A tudi, če je Vaših tegob kriv alkohol, ne smete tako brž obupati. Zavedati pa se morate, da je alkoholik težek bolnik, ki je potreben vse Vaše pomoči, razumevanja in ljubezni.

Alkoholik je ponavadi mehek, čustven človek, ki se ne zna spoprijeti z življenjem in pogosto zapada v notranje težave. Sam s sabo je nezadovoljen in da bi se rešil notranjih nemirov, išče rešitev v alkoholu, ki mu pričara občutek odločnosti in moči, ki ju v resničnem življenju pogreša. Seveda pa mu beg v alkohol prinese le trenutno olajšanje. Ko se iztrezni, se prejšnje težave vrnejo s podvojeno močjo; pridruži pa se jim še zavest krivde, da zanemarja družino in po neumnem zapravlja denar. Ker si ne zna pomagati drugače, bo iz te nove stiske znova pobegnil v alkohol. Kako boste torej pomagali bolniku — alkoholiku, da se bo rešil iz tega začaranega kroga?

Z očitki in zaničevanjem prav gotovo ne. Važno je, da mu vrnete samozavest; pokažite mu, da ga imate radi, da mu zaupate, da ga potrebujete. Vselej, kadar se z dela vrne domov, ga sprejmite z veselim obrazom in ljubeznijo. Če bo pri Vas našel dovolj toplote in ljubezni, ga boste morda lahko zadržali doma. Če pa je njegova potreba po alkoholu že preveč zakoreninjena, boste morali iskati zdravniško pomoč. Ker ima rad Vas in otroka, ga boste verjetno lahko pregovorili, da bo začel z zdravljenjem; a tudi med zdravljenjem mu morate zvesto stati ob strani. Res, da Vam bo zdravnik s svojimi izkušnjami in strokovnim znanjem v veliko pomoč; toda bolj kot zdravila, bo Vašemu možu pomagala zavest, da mu zaupate, da ga potrebujete in da ga imate kljub vsemu radi iz vsega srca.

Poiskusite poizvedeti, kaj ga teži. Pomagajte mu, da bo svoje težave premagal, vrnite mu vero vase in mu lepšajte življenje, kolikor je v Vaših močeh.

Vem, ne bo Vam lahko in mnogo vztrajnosti, moči in potrpljenja bo treba, da boste moža spravili s pogubne poti. Toda upanje, da boste otrokoma rešili očeta in sebi moža, je vredno, da se potrudite in se borite do kraja.

Jana

**Ana Podlesnik
iz Clearwatera, Florida, ZDA**

Zelo sem vam hvaležna, ker mi tako zvesto pošiljate RODNO GRUDO in KOLEDAR. Vse z veseljem prečitam, saj je toliko zanimivega v reviji iz vsega sveta. Posebno vesela pa sem novic, ki govorijo o napredku v rojstni domovini. Pošiljam vam naročnino, kar je več, je za pošttnino.

VPRAŠANJA

IN ODGOVORI

Pokojnina v Jugoslaviji

Ko sem bil leta 1962 še v Jugoslaviji, sem prejemal 18.500 din pokojnine in sem bil v IX. pokojninskem razredu. Mislil sem vrniti v domovino in bi rad vedel, koliko bo sedaj znašala moja pokojnina?

F. M., Aachen, Nemčija

Če ste bili v IX. pokojninskem razredu in ste prejeli 18.500 din mesečno, ste imeli polno osnovo za odmero invalidske pokojnine. Potemtakem bi se tudi za odmero pokojnine po novem pokojninskem zakonu vzela polna osnova, tako da bi prejeli mesečno 31.960 din pokojnine.

Letos, še pred zimo se nameravam z ženo vrniti za stalno v Jugoslavijo. V Zahodni Nemčiji živim 7 let in se mi tu odteguje vsak mesec precejšen znesek za socialno zavarovanje. Ne vem pa, če se mi bo to uveljavilo za jugoslovansko pokojnino. Star sem 62 let in imam 35 let delovnega staža. Prosim, sporočite mi, kako bo z mojo pokojnino, ko se vrnem?

P. Z., Frankfurt, Nemčija

V Jugoslaviji morate imeti najmanj 25 let delovne dobe, da boste lahko tukaj uveljavili pokojnino, ne glede na to, kdaj ste teh 25 let delali. V vašem pismu nam niste nič omenili o tem, ali imate vseh 35 let delovne dobe v Jugoslaviji, ali pa skupno z zaposlitvami v Nemčiji. Če vam torej manjka še kaj let do izpolnitve 25, potem se boste morali vsaj še za kratek čas tukaj zaposliti in potem uveljavljati pokojnino.

Socialne konvencije med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo doslej še ni. Kakor nam je znano, boste dve leti potem, ko boste živeli v Jugoslaviji oz. po prekinitvi delovnega razmerja v Nemčiji, napravili prošnjo na zavod, pri katerem vplačujete socialne prispevke, da vam vplačane prispevke za pokojnino izplača. Najbolje bo, če boste šli takrat osebno v Nemčijo urejevati to zadevo.

Pred nedavnim mi je umrl mož, ki je prejemal nekaj pokojnine tudi iz Jugoslavije. Tudi jaz imam dokazila o tem, da sem delala 9 let v Trbovljah. Prosim vas, ali bi se mi za ta leta lahko kaj zvišal odstotek jugoslovanske pokojnine in če se, kam naj se obrnem, da bi to dosegla.

J. A., La Bouverie, Belgija

Po naših predpisih ne more vdova prejemati hkrati pokojnino po možu in še svojo lastno. Mora se od-

ločiti za eno ali drugo, katera je pač ugodnejša zanjo. Ni nam pa znano, ali imate poleg službenih let v Jugoslaviji tudi še kaj delovne dobe v Belgiji. Če nimate, potem vam ne bi koristilo uveljavljanje devetih let zaposlitve v Jugoslaviji za vašo osebno pokojnino. Priključiti ta leta k pokojnini, ki jo prejimate po možu, pa ni mogoče.

Dedovanje po sorodnikih v inozemstvu

V Franciji živim 26 let. Pred tremi leti sem izgubil ženo in ker nisva imela otrok, sem na stara leta popolnoma sam. Sedaj sem tudi sam zbolel in ne vem, če bom mogel uresničiti načrt, da bi se za stalno vrnil v Jugoslavijo, kjer imam še nekaj bližnjih sorodnikov. Vprašam vas, kaj bo z mojim skromnim premoženjem, ki ga imam? Ali ga bodo lahko dobili moji sorodniki v Jugoslaviji in ali bi morali za podedovane predmete plačati kaj carine? Imam tudi še dobro ohranjen osebni avtomobil.

Boris P., Marseilles

Predvsem vam svetujemo, če tega še niste storili, da napravite pred notarjem oporoko. Zaradi tega pa nikakor ni treba misliti, da ne bi več ozdravili, in da ne boste mogli potem, ko boste spet pri boljših močeh, uresničiti željo za stalno vrnitev v Jugoslavijo.

Po veljavnih predpisih jugoslovanskim državljanom ni treba plačati carinskih dajatev pri uvozu podedovanih predmetov iz inozemstva. Tudi motorno vozilo lahko uvozijo brez carine, če je le-to predmet zapuščine. Niso pa oproščena motorna vozila in drugi predmeti, če so iz podedovanega denarja kupljeni v inozemstvu.

Dedič vloži pri carinarnici zahtevek za oprostitev carinskih dajatev in prošnji priloži odločbo sodnega organa države, v kateri je umrl tisti, ki je bil lastnik zapuščine. V odločbi mora izrecno pisati, kdo je dedič, kje stalno stanuje in katere predmete deduje. V primeru, da take odločbe ni, je treba predložiti potrdilo jugoslovanskega diplomatsko-konzularnega predstavništva v državi, v kateri je umrl zapustnik, in morajo biti iz tega potrdila razvidni isti podatki, ki naj bi jih sicer vsebovala sodna odločba.

Prosim vse, ki se obračajo na Slovensko izseljensko matico z različnimi vprašanji, naj se na svojih dopisih podpisujejo s polnim imenom. Na anonimna pisma namreč tudi mi ne odgovarjamo. V odgovorih, ki jih objavljamo v Rodni grudi, navajamo vselej le začetne črke tistih, katerim je odgovor namenjen, tako da so lahko popolnoma mirni, da bomo njihovo ime in vprašanje obdržali v tajnosti.

OPOZORILO

Obveščeni smo bili, da se pri rojakih v Franciji pojavlja neki slikar, ki sprejema naročila. Ker nekateri domnevajo, da ga je poslala Slovenska izseljenska matica, sporočamo rojakom v Franciji in drugih evropskih deželah, da imenovani ni v nikakršni zvezi s Slovensko izseljensko matico. Kar dela in govori, dela v svojem lastnem imenu in na svojo odgovornost.

Tajništvo Slovenske izseljenske matice

FRAN
LEVSTIK

MARTIN KRPAN

Napotki k besedilu

Ali daravno si storil: daravno pomeni dasi, čeprav, četudi. Besede zdaj več ne uporabljamo. — Konji so *iskri*: ognjeviti, živi. — To se je menda cesarju posebno *pod nos pokadilo*: se mu je posebno za malo zdelo, mu je bilo posebno neprijetno. — Cesar odgovori *čemerem*: slabe volje, kisel, nevoljen. Ti nisi *pravdanski* človek: beseda pravdanski človek je še danes živa na Dolenjskem in pomeni nenavaden, izreden, nekdo, ki zmore nekaj nevsakdanjega! Cesar hoče s tem reči, kakor bi bil Krpan v zvezi s kakšnimi nenaravnimi močmi. — *Zagovednež*: psovka zagovednež pomeni omejenega človeka, v nekem drugem besedilu beremo: zagovednež odurni; tu pa cesar hkrati priznava njegov pogum, ki bi bil zmožen celo podcenjevati nevarnost. — *Ki si z njo plesal po snegu*: cesar hoče malo zbadljivo spomniti, kako sta se srečala in se je Krpan s kobilico umaknil s pota. — *Cesar pa se razhudi*: se razjezi. — Varuj se me, *Krpane*: Krpane je tako imenovani zvalnik (vokativ); v slovenščini imamo redkokdaj zanj posebno obliko, večinoma je enaka imenovalniku, Levstik jo še tu uporablja. — Pa vendar ne seže velikanu še celo do pasa ne, *nikar* že do brade: nikar pomeni v tej zvezi: kaj šele. Ta raba je še zdaj živa. — Ampak pustimo šale takim ljudem *v napotje*: navadno pomeni v napoto komu, odveč komu. Tu hoče reči: Pustiva ljudem, da se ukvarjajo s to nepotrebno rečjo. — *Jahači in konjarji*: Kobilico so skušali spraviti čez hlev vitezi, junaki, pa tudi rejci konj in hlapci. — Na gnojno *gomilo*: na kup gnoja. — *Kljuse*: zaničljivo za starega konja. — Bilo je ravno *svetega Erazma dan*: Po koledarju vidimo, da je to drugega junija. Ne vemo, zakaj je Levstik prav ta dan izbral. Prof. Slodnjak domneva, da zato, ker je sv. Erazem po ljudskem verovanju eden štirinajstih pomočnikov v sili in ljudstvu dobro znan. — Je kakšno prav *žaltavo razdril*: žaltav pomeni žarek, na primer žaltava mast, v tej zvezi: kakšno zasoljeno povedal, kakšno tako povedal, ki je za dvorjanike neprijetna.

(Povest v nadaljevanjih v slovenščini, angleščini, francoščini, španščini in nemščini. Prevajalci so: za angleščino F. S. Copeland, francoščino Viktor Jesenik, španščino Jolanda Kvas in prof. Mirko Rijavec ter za nemščino dr. Else Byhan. Napotki k besedilu: prof. Avg. Pirnat. Ureja Mila Senk.)

Koliko junakov pa imate, da bi si upali nádenj? Zapomnite si, cesarost, kar sem obljubil, bom storil, čeprav od jeze popokajo vsi obrekovalci, ki me mrazijo pri vas. Da bi le vsi ljudje vselej držali se svojih besedi tako, kakor se mislim tudi jaz, ako me bog ne udari, pa bi nihče ne vedel, kaj se pravi laž na zemlji! Toda svet je hudoben ter ne pomisli, da bog je velik, človek majhen. Zdaj pa le pojdite, greva, da konja izbereva. Nočem takega, da bi pod mojo težo pred velikanom počenil na vse štiri noge vam v sramoto, meni v sitnost. Dunajčanje bi se smejali, vi pa rekli: pogledjte ga, še konja mi je izpridil!«

Cesar je kar obstekel, poslušaje modrost Martinovih ust, in potem gre za njim. Ko prideta v konják, povpraša: »Po čem bodeš pa konja poznal, je li dober ali ne?«

Krpan odgovori: »Po tem, da se mi ne bo dal za rep čez prag potegniti.«

Cesar pravi: »Le skusi! Ali daravno si, prekanjeni tat, storil mi dovolj sitnosti pred cesarico, svarim te, varuj se, da te kateri ne ubije; konji so iskri.«

Martin Krpan pak izvleče prvega in zadnjega in vse druge čez prag; še celo tistega, ki ga je sam cesar jahal samo dvakrat na leto, namreč o veliki noči pa o svetem telesu; to se je menda cesarju posebno pod nos pokadilo. Potem reče Krpan: »Tukaj ga nimate za moje sedlo! Pojdiva k drugim.«

Cesar odgovori čemerem: »Če niso ti zate, se moraš peš bojevati. Ti nisi pravdanski človek! Vem, da ga nimam v cesarstvu takega, da bi ga ti, zagovednež, ne izvlekel!«

»Ta je pa že prazna!« pravi Krpan. »Jaz imam doma kobilico, katere ne izvleče nobeden vaših junakov, stavim svojo glavo, če ni drugače; da ne porekó Dunajčanje z Brdavsom vred da lažem.«

»Pa ni tista,« vpraša cesar, »ki si z njo plesal po snegu?«

»Tista, tista!« zavrne on.

Cesar se razhudi, rekoč: »Zdaj pa že vidim, da si bebec ali pa mene delaš bebeca! Varuj se me, moja roka je dolga.«

Krpan mu v smehu odgovori: »Če je s tem daljša, pa vendar ne seže velikanu še celo do pasa ne, nikar še do brade, da bi ga malo oskubla in zlasala. Ampak pustimo šale takim ljudem v napotje, ki nimajo drugega dela, kakor da z njimi dražijo svojega bližnjega; meniva se rajši o Brdavsú, ki še zdaj nosi glavo. Pošljite mi hitro po kobilo; ali pa naj grem sam ponjo. Toda potlej ne vem — ko bi mene več ne bilo nazaj? — Bogu je vse mogoče!«

Cesar, ko to sliši, urno pošlje na Vrh po Krpanovo kobilico. Ko jo pripeljejo na Dunaj, reče Krpan: »Zdaj pa le vkup, dunajski junaki, kjer vas je še kaj! Moje kobilice, kakor je videti slaba, vendar nihče ne potegne do praga, nikar že čez prag!«

How many champions have you that dare go for him? Mind you, Imperial Majesty, what I've promised, that I'll perform, even if all those backbiters that would turn you against me should burst with spite. If every one would keep his word as I think of doing — unless God strike me — no one on earth would know what is meant by a lie! But this world is evil and forgets that God is great and Man small. But now let's be off and choose a horse. I don't want a mount whose four legs will cave in under my weight in front of the giant, a disgrace to you, and a nuisance to me. All Vienna would laugh, and you would say: «Look at him, he's even spoiled my horse!»

The Emperor was dumb-founded as he heard such wisdom from Martin's lips, and then went along with him. When they got to the stables, he asked: «How will you know whether a horse is good or not?»

Krpan answered: By finding that I can't drag it over the threshold by its tail.»

Said the Emperor: «You just try! But although you've got me into no end of trouble with the Empress, you cunning thief, I give you fair warning: take care that one of them doesn't kill you; those horses are fiery.»

But Martin Krpan dragged the first horse backward over the threshold, and the last, and all the rest as well; even the horse that the Emperor himself rode only twice a year, namely, at Easter and at Corpus Christi, seems, the Emperor was specially riled at that. Then Krpan

said: «There's nothing here for my saddle. Let's go elsewhere.»

Glumly the Emperor answered: «If these are no good to you, you'll have to fight on foot. You're not playing fair! I know that in all my empire there's not a horse that you couldn't drag out, you stubborn lout!»

«That's a wild shot!» said Krpan. «I've a little mare at home that not one of Your champions can drag out, I'll wager my head, at a pinch; so that all Vienna, with Brdavs thrown in, may not say that I lie.»

«Surely not that pack pony,» asked the Emperor, «with which you danced about on the snow?»

«The very same!» replied the other.

The Emperor got angry. «Now I see,» said he, «that you're a fool, or else you're making a fool of me! Beware of me, Krpan! My arm is long.»

«No matter how long it is,» replied Krpan, «it does not even reach up to the giant's waist-band, let alone to his chin to pluck his beard a little and give him a clout or two. But let's leave jokes to such as have nothing else to do but annoy their neighbours with 'em; rather let's talk of Brdavs, who still wears his head on his shoulders. Send for the mare at once; or shall I go for her myself? But in that case, can I be sure? — If I were not to come back? — With God all things are possible!»

When the Emperor heard that, he quickly sent to Vrh for Krpan's little mare. When they brought her to Vienna, Krpan said: «Now

come up, you Viennese champions, such of you as are still about! My little mare doesn't look up to much, but there's none can drag her to the threshold, let alone across it!»

Combien de champions avez-vous donc qui oseraient s'attaquer à lui? Souvenez-vous, majesté, que je ferai ce que j'ai promis, même si tous les diffamateurs qui me calomnient auprès de vous, éclataient de colère. Plût au ciel que tout le monde tienne toujours parole comme je pense tenir la mienne, si Dieu ne me frappe; et personne ne saurait ce qui s'appelle le mensonge sur la terre! Mais le monde est méchant et ne songe pas que Dieu est grand et l'homme petit. Mais maintenant allons donc choisir un cheval. Je ne veux pas d'une monture qui sous mon poids fléchirait sur ses quatre pattes devant le géant, pour votre honte et ma déconvenue. Les Viennois riraient et vous, vous diriez: «Regardez-le! Il m'a gâté mon cheval!»

L'empereur était sidéré en écoutant la sagesse qui venait de la bouche de Martin, puis il alla avec lui. Quand ils arrivèrent aux écuries, il demanda: «Par quoi reconnaitras-tu si un cheval est bon ou non?»

Krpan répond: «Par le fait qu'il ne se laissera pas tirer par-delà le seuil par la queue.»

L'empereur dit: «Essaie donc! Mais bien que tu m'aies causé assez d'ennuis devant l'impératrice, roué brigand, je t'avertis, prends

garde que l'un d'eux ne te tue; ces chevaux sont fougueux.»

Mais Krpan tire le premier et le dernier et tous les autres par-delà le seuil; même le cheval que l'empereur lui-même ne montait que deux fois l'an, à savoir: à Pâques et à la Fête-Dieu; il paraît que cela agaça particulièrement l'empereur. Krpan dit alors: «Vous n'en avez pas ici pour ma selle! Passons à d'autres.»

L'empereur répond, morose: «Si ceux-ci ne sont pas pour toi, tu devras combattre à pied. Tu n'es pas un homme ordinaire! Je sais que dans mon empire je n'ai pas de cheval que toi, rustre, tu ne tirerais dehors!»

«Allons donc!» dit Krpan. «Moi, j'ai chez moi une petite jument que nul de vos champions ne tirerait dehors, je parie ma tête, s'il le faut, pour que les Viennois ne disent pas, ensemble avec Brdavs, que je mens.»

«Ce n'est sûrement pas celle-là,» demande l'empereur, «avec laquelle tu dansais sur la neige?»

«C'est bien celle-là!» répliqua l'autre.

L'empereur se fâche alors et dit: «Maintenant je vois bien que tu es un idiot ou bien que tu te payes ma tête! Prends garde, Krpan! Mon bras est long.»

Krpan lui répond en riant: «Si long soit-il, il n'atteint cependant pas même à la ceinture du géant, sans compter sa barbe, pour en arracher quelques touffes et la lui tirer. Mais laissons les plaisanteries à de telles gens qui n'ont pas d'autre travail que d'agacer leur prochain

avec elles; parlons plutôt de Brdavs, qui porte sa tête encore maintenant. Envoyez-moi vite chercher ma jument; ou bien je vais la chercher moi-même. Mais alors je ne sais pas — si je ne revenais pas? — Tout est possible à Dieu!»

A ces mots, l'empereur envoya promptement chercher la petite jument de Krpan sur Vrh. Lorsqu'ils l'ont amenée à Vienne, Krpan dit: «Maintenant assemblez-vous, champions viennois, autant que vous êtes encore! Ma petite jument, pour faible qu'elle paraisse, personne ne la tirera cependant jusqu'au seuil, encore bien moins par-delà le seuil!»

¿Cuántos héroes tenéis que se atrevan meterse con él? Tenga bien presente, Majestad, que yo, lo que había prometido lo voy a cumplir, aunque revienten de rabia todos mis calumniadores, que me acusan ante usted. Ojalá cumplirían todos su palabra como pienso cumplirla yo, así sea Dios servido; limpio quedaría el mundo de toda falsedad y mentira. Mas los malvados no reconocen ni la grandeza de Dios ni la pequeñez del hombre. Y no digo más. Ahora véngase conmigo para que escogamos un caballo adecuado. No quisiera uno que ante el gigante se le doblaran las cuatro patas bajo mi peso, para vergüenza de Su Majestad y molestia mía. Entonces se burlarían los vieneses y Su Majestad diría: »Como remate de todo me derrengó el caballo!«

El emperador quedó atónito al oír tanta sabiduría de boca de Martín; después le acompañó a la caballeriza. Cuando entraron el emperador le preguntó: »¿Cómo podrás saber si el caballo te sirve o nó?«

»A mi modo,« contestó Krpan. »Elegiré el caballo que no se deje arrastrar del rabo más allá del umbral de la puerta...«

— ¡Ha la prueba! — dijo el emperador. — Aunque sé que eres muy ladino y pese a que me causaste bastantes disgustos con la emperatriz te prevengo que tengas cuidado porque los caballos son bravos y alguno podría matarte. —

Martin Krpan empero hizo pisar el umbral a to-

dos, del primero al último, sin exceptuar aquel que el emperador montaba únicamente en dos ocasiones del año, a saber por la fiesta de Pascua y por la del Corpus Christi; eso naturalmente le sentó muy mal al emperador. Dijo entonces Krpan: — Aquí no hay ninguno que sirva para mi silla de montar; vamos a ver a los otros. —

Malhumorado le contestó el emperador: — Si éstos no te sirven, tendrás que lidiar a pie. Eres un hombre muy singular y estoy seguro de que no hay en el imperio un caballo que tú, con lo bruto que eres, no logres sacar a rastras. —

— No digais tonterías, — respondió Krpan. Tengo en mi casa una yegüita a la que no sacaré ninguno de vuestros héroes. Y pongo mi cabeza por ello, para que no digan los vieneses y Brdav: mismo que estoy mintiendo. —

— No lo dirás por aquella con la que te ví bregar con la nieve-dijo el emperador.

— Pues, esa misma, caballamente, — replicó Krpan.

Ya no pudo contener su enojo el emperador y le dijo: — Ya veo que no eres más que un loco y quieres volverme loco a mí también. Pero cuídate, Krpancito... Mi brazo es muy largo... —

Riendose le contestó Krpan: — Por largo que sea, no le llega al gigante ni a la cintura y tanto menos a las barbas ni para sarandárselas y pelárselas un poquito. Mas dejémos de burlas que sólo sirven a los ociosos para incomodar a sus prójimos. Hablemos de Brdavs quien todavía lleva su cabeza enterita. Lo que precisa es, que mandéis inmediatamente a buscar mi yegua; si no me iré yo mismo por ella. Mas no sé, en ese caso, si me volveréis a ver. Todo es posible delante de Dios. —

Al oír esto, el emperador dió orden inmediata de que fueran a Vrh a traer la yegua de Krpan. Trajéronla a Viena y Krpan dijo: — Venid, ahora, señores héroes, cuantos quedasteis en Viena. Por flaca que parezca mi yegua desaffi a cualquiera que la arrastre hasta el umbral de la puerta y no digamos más allá. —

W

Wieviel Helden habt Ihr, auf die Ihr Euch verlassen

könntet? Merkt Euch, Majestät, was ich gelobt habe, werde ich tun, wenn auch alle Lästermäuler, die mich bei Euch anschwärzen, vor Wut platzen. Wollten doch alle Menschen ihr Wort immer so halten, wie ich es zu tun gedenke, wenn Gott mich nicht schlägt; dann würde niemand wissen, was auf Erden Lüge heisst! Doch die Welt ist böse und bedenkt nicht, dass Gott gross und der Mensch gering ist. Jetzt aber kommt! Lasst uns beide gehen und das Pferd auswählen. Ich will keines, das unter meinem Gewicht vor dem Riesen auf alle Viere niederhockt, Euch zur Schande, mir zum Arger. Die Wiener könnten lachen, Ihr aber würdet sagen: da, seht, obendrein hat er mir das Pferd verdorben!«

Der Kaiser war ganz starr, als er solche Weisheit aus Martins Mund vernahm, und dann ging er mit ihm. Als sie in den Marstall kamen, fragte er: »Woran wirst du denn erkennen, ob das Pferd gut ist oder nicht?«

»Daran«, antwortete Krpan, dass es sich nicht am Schwanz über die Schwelle hinausziehen lässt.«

»Versuche es nur!« sagte der Kaiser. »Aber obwohl du, durchtriebener Gauner, mir bei der Kaiserin genug Verdross verschafft hast, warne ich dich: Hütte dich, dass dich nicht eines erschlägt, die Pferde sind feurig.«

Martin Krpan aber zieht das erste und das letzte und alle andern über die Schwelle hinaus; sogar auch jenes, das der Kaiser nur zweimal im Jahr bestieg, nämlich zu Ostern und am Fronleichnamfest; das fuhr dem Kaiser wohl noch besonders in die Nase. Darauf sagte Krpan: »Hier habt Ihr keines für meinen Sattel. Gehen wir zu den anderen!«

Der Kaiser antwortete übler Laune: »Wenn dir diese nicht passen, wirst du zu Fuss kämpfen müssen. Du bist ein Mensch ganz eigener Art! Ich weiss, dass es im ganzen Reich kein Pferd gibt, das du, ungeschlachter Klotz, nicht heraus zögest!

»Das sind aber schon eitle Redensarten!« entgegnete Krpan. »Ich habe daheim ein Pferdchen, das keiner Eurer Helden her-

auszieht, dafür wette ich meinen Kopf, wenn es nicht anders geht, damit die Wiener samt Brdavs nicht sagen, dass ich lüge.«

»Doch nicht jenes,« fragte der Kaiser, »mit dem du auf dem Schnee getanz hast?«

»Gewiss, eben jenes!« entgegnete er.

Da geriet der Kaiser in Zorn und sprach: »Ich sehe schon, dass du ein Narr bist oder mich zum Narren haben willst! Hüte dich vor mir, Krpan, mein Arm ist lang.«

»Wenn er auch noch so lang ist,« lachte Krpan, »so reicht er doch dem Riesen nicht an den Gürtel, geschweige denn an den Bart, um ihn ein wenig zu rupfen und zu zausen. Aber lassen wir Spässe den Leuten, die nichts anderes zu tun haben, als damit ihren Nächsten zu ärgern; reden wir lieber von Brdavs, der immer noch seinen Kopf trägt. Schickt schnell um mein Pferd, oder aber ich müsste selbst darum gehen. Doch dann weiss ich nicht — ob ich auch zurückkehre? Bei Gott ist alles möglich!«

Als der Kaiser das hörte, schickte er eilig nach Vrh um Krpans Pferdchen. Man brachte es nach Wien, und Krpan sprach: »Nun kommt nur zusammen, Ihr Helden von Wien, soviel Eurer noch sind. Niemand wird doch mein Pferdchen, das augenscheinlich so schwach ist, bis zur Schwelle ziehen, geschweige denn noch darüber hinaus!«

SESTNAJSTA VAJA

SIXTEENTH LESSON

LECCIÓN DÉCIMOSEXTA

Računanje

Prof.: Ali znate računati?

Učenci: Da, znamo.

Prof.: Imamo štiri osnovne računске operacije. Katere so to?

Učenci: šestevanje, odštevanje, množenje in deljenje.

Prof.: Kako seštevamo?

$$1 + 4 = ?$$

Koliko je ena in štiri, ali koliko je ena plus štiri?

Učenec: Ena in štiri je pet, ali ena plus štiri je pet.

Prof.: Pri seštevanju dobimo vsoto. Kako pa odštevamo?

$$3 - 1 = ?$$

Koliko je tri manj ena ali koliko je tri minus ena?

Učenec: Tri manj ena je dve, ali tri minus ena je dve.

Prof.: Pri odštevanju dobimo razliko.

Tretja računska operacija je množenje.

Kako množimo?

$$1 \times 5 = ?$$

Koliko je enkrat pet?

Učenec: Enkrat pet je pet.

Prof.: Pri množenju dobimo zmnožek ali produkt.

Kako delimo: $8 : 2 = ?$

Koliko je osem deljeno z dve?

Učenec: Osem deljeno z dve je štiri.

Prof.: Pri deljenju dobimo količnik ali kvocient.

Slovnica**Števniki**

Glavni števniki od 100 dalje:

100 sto
200 dvesto
300 tristo
400 štiristo
500 petsto
600 šeststo

Calculating

T.: Can you calculate?

Pupils: Yes, we can.

T.: We have four basic rules. Which are they?

Pupils: The addition, subtraction, multiplication and division.

T.: How do we add up?

$$1 + 4 = ?$$

How much is one and four, or how much is one plus four?

Pupil: One and four is five, or one plus four is five.

T.: When adding up we get a sum. But how do we subtract?

$$3 - 1 = ?$$

How much leaves one from three, or how much is three minus one?

Pupil: One from three leaves two, or three minus one is two.

T.: When subtracting we get a difference.

The third operation is the multiplication.

How do we multiply?

$$1 \times 5 = ?$$

How much is once five?

Pupil: Once five is five.

T.: When multiplying we get a product.

How do we divide? $8 : 2 = ?$

How much is eight divided by two?

Pupil: Eight divided by two is four.

T.: When dividing we get a quotient.

Grammar**Numerals**

Cardinal numbers from 100 on:

700 sedemsto
800 osemsto
900 devetsto
1000 tisoč
2000 dva tisoč
3000 tri tisoč

Calculos

Prof.: ¿Saben Uds. calcular?

Alummnos: Sí, lo sabemos.

Prof.: Tenemos cuatro operaciones básicas del cálculo. ¿Cuáles son éstas?

Alumnos: la adición, la subtracción, multiplicación y división.

Prof.: ¿Como sumamos?

$$1 + 4 = ?$$

¿Cuántos son uno y cuatro, o cuántos son uno más cuatro?

Alumno: Uno y cuatro son cinco, o uno más cuatro son cinco.

Prof.: Cuándo sumamos obtenemos una suma. ¿Y cómo restamos?

$$3 - 1 = ?$$

¿Cuántos son tres menos uno?

Alumno: Tres menos uno son dos.

Prof.: En la sustracción obtenemos la diferencia.

La tercera operación matemática es la multiplicación.

¿Como multiplicamos?

$$1 \times 5 = ?$$

¿Cuántos son uno por cinco?

Alumno: Uno por cinco son cinco.

Prof.: Multiplicando obtenemos un producto.

¿Cómo dividimos: $8 : 2 = ?$

¿Cuánto son ocho divididos por dos?

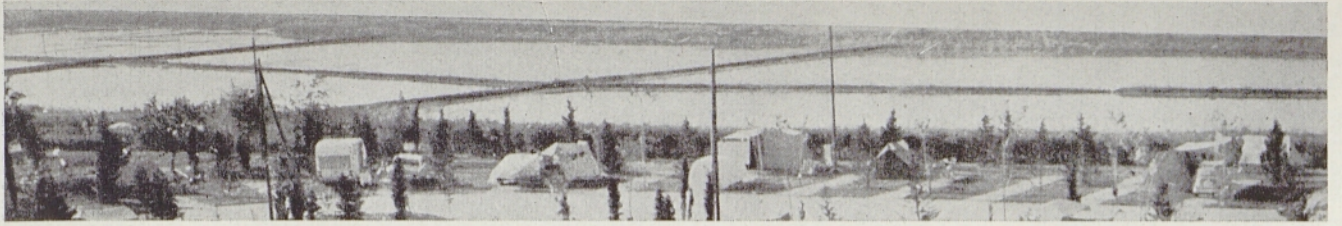
Alumno: Ocho divididos por dos son cuatro.

Prof.: Dividiendo obtenemos un cociente.

Gramática**Números**

Los números cardinales de 100 en adelante:

10.000 deset tisoč
1,000.000 milijon
2,000.000 dva milijona
3,000.000 tri milijone
4,000.000 štiri milijone
5,000.000 pet milijonov

Avtocamp v Strunjanu

Ribiči na Hvaru

